

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בשב"ק פ' במדבר - נשא

*

חג השבועות

שנת תש"ע לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תר"ה

לעילוי נשמת

הרבנית הצדיקת מרת שינדל רבקה בת הגה"צ ר' יצחק ע"ה
אשת חבר של כ"ק מרן אדמו"ר בעל עזר מיהודה זצוק"ל
נפמרה י"ח סיון שנת תשס"ה לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.

להשיג אצל

מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.

Brooklyn N.Y. 11211

718.388.1751.#117

דברי תורה

דרוש להכנה למתן תורה

בביהמ"ד תולדות אהרן - בעיה"ק ירושלים תובב"א

בשב"ק פרשת במדבר תשי"ע לפ"ק

ונראה כי הנה לנו קורין תמיד
פ' צמדצר קודם לחג
השזועות, להורות בזה על החשיבות
של כל אחד ואחד מישראל, הוא אינו
רק פרט מתוך הכלל, אלא הוא כוכב
לכשלעצמו, ומתוך חיצתן מונה אותם,
וחייב אדם לומר בשזילי נצרא העולם
(סנהדרין לו.), וככה יש לו ליכנס
לקבלת התורה.

אזורים צתפלה, שמאהצתך שאהבת
אותנו וכו' קראת את
שמו ישראל וישור"ן, ופירשו שהוא
נוטריקון יש ש'שים ר'צוא א'ומיות
ל'תורה, ויש ש'שים ר'צוא נ'שמות,
כל ישראל הוא כנגד אות צתורה,
וספר תורה שחסרה אות אחת פסולה,
כל אחד מישראל מהוה את קדושת
התורה ועם ישראל. וכמו שכתב
בקדושת לוי צפרשתנו לפרש הכתוב,
כאשר נ'ה ה' את משה ויפקדם

אנו עומדים צשצ"ק קודם זמן מתן
תורתנו, אשר הכתוב מחייב
אותנו לזכור תמיד המצוה של המעמד
הנצחר. וכמו שאמר הכתוב, רק
השמר לך ושמור נפשך מאד פן
תשכח את הדברים אשר ראו עיניך,
ופן יסורו מלצבך כל ימי חיך,
והודעתם לצניך ולצני צניך, יום אשר
עמדת לפני ה' אלקיך בצורב, צאמר
ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם
את דברי, אשר ילמדון ליראה אותי כל
הימים אשר הם חיים על האדמה,
ואת צניהם ילמדון (דברים ד-ט). ויש
להצין מה שדקדק הכתוב לומר, פו
תשכח יום' אשר עמדת לפני ה',
הלא עיקר הזכירה הוא על נתינת
התורה צסיני, ואין הדגוש לזכור את
'היום' שעמדת לפני ה'. וגם להצין
אריכות הלשון, ואשמיעם את דברי
אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים
אשר הם חיים על האדמה.

מארי ז"ל דרש פה בש"ק לפי קריאת התורה, ואמר בתוך הדברים, הנני פותח בצדוד האכסניא, מקום שמגדלין בו תורה ותפלה ועבודה, אמנם יש לנו לידע כי לא די בעבוד האדם את ה' בשעה שיושב בצית המדרש, אלא יש לקדש כל היום לה', גם עיניי הגשמיים, אכילה ושתייה ומשא מתן, בכל דרכיך דעה, שיהא כוונתו לשמים, והזכיר למליצה מה שאמר דוד, היתה לי דמעתו לחם יומם ולילה, באמור אלי 'כל היום' איה אלקיך (תהלים מז-ד), איה העבודה של כל היום, ואיה נמצא שם אלקיך.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרצה להם תורה ומצוות (מכות כג:), כדי שכל אחד במקום שהוא יוכל למצוא לכבודו את צוראו. — ופירשו מה שאמר הכתוב, אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמנא מקום לה' (תהלים קלז-ד), היינו למצוא גם בהשינה מקום לה', והמשכנות שלנו יהיו מקודשים לאציר יעקב.

בתל"א אמר להו מצות הגבלה (שבת פז:), כל אחד יש לו גבול במקום שהוא נמצא, אחד זוכה להיות מיושבי בית המדרש, ואחד

במדבר סיני (ה-ט). ויש לדקדק, דהוי ליה למימר ויפקדם במדבר סיני כאשר לוח ה' את משה. ונראה דהנה השם יתברך נתן התורה לישראל, ונשמות ישראל הם גוף התורה, כי כל אחד מישראל הוא אות מהתורה, נמצא מה שפקד משה את ישראל למד את התורה. וזהו הרמז, כאשר לוח ה' את משה, שציווי התורה אשר לוח ה' את משה הוא בעצמו מה שספר את ישראל ע"ש. — וכל זה מורה על קדושת נפש כל ישראל במיוחד.

קבלת התורה זריכה הכנה, וקדשתם היום ומחר (שמות יט-י), וכפי איכות הקדושה ככה יזכה לקבל התורה, קול ה' צבא (תהלים כט-ד), ואמרו במדרש (שמו"ר ה-ט) צבחו לא נאמר אלא צבת, צבת של כל אחד ואחד, ולפי הכנתו ככה יזכה ליהנות מקבלת התורה. — בכל שנה ושנה אנו מקבלים התורה מחדש, ויורד הארת מתן תורה, וידוע שהיו נדיקים שזכו לשמוע קולות וצרכים ממעמד הר סיני. — וגם מי שלא זכה לקבל התורה עד הנה כדבעי, יוכל להתחיל עכשיו חיים חדשים, ולקבל התורה בצוחות מחודשים.

זכרתי ימים מקדם, זה יותר מארבעים שנה, שכ"ק אצא

ובתב צדרשות חת"ס (לשצעות רצ:),
 צדואי ישראל קבלו תורה
 בשמחה נפלאה והקדימו נעשה לנשמע,
 ומה שכתב הרמב"ן דכפיית הר כגיגית
 היה על תורה שזעל פה, נראה לי לא
 על תורה שזעל פה הלכה למשה
 מסיני ו"ג מדות וכדומה, הכל בכלל
 שמחה, אך על גדרים וסייגים וגזרות
 חכמים. הרי נחשבו כשומים צעיני
 אומות העולם בהקדמת נעשה לנשמע
 עמא פזיזא, אלל רבא השיב למינא אנן
 סגינן בהמנותא תומת ישרים תנחם
 (שצת פח.), אנחנו מאמינים צה' כי לא
 יטיל עול כי אם לפי מה שאפשר
 לסבול, ואם אי אפשר הוא יסייע, על
 כן הקדמנו נעשה לנשמע, וכדאמרין
 בעבור אבותינו שצטחו בך ותלמדס
 חוקי חיים. אך הקצ"ה מסר כל
 האומה ציד חכמי הדור צעלי צחירה,
 מי יודע מה יעלה על דעתס לגזור
 מה שאי אפשר לסבול, ומה שגורס לנו
 שנאה ותחרות צין אומות העולם, על
 כן על זה לא רצו לומר נעשה ונשמע
 והולך כפיית הר כגיגית. אך כשאירע
 ככה צאמת צימי מרדכי, אשר צהחמירו
 על עצמו מלכרוע להמן והתגרה צו,
 העמיד כל ישראל צסכנה עצומה, עד
 שאמרו חז"ל (מגילה יג.) כנסת ישראל
 אמרה מה עשה לי יהודי ומה שילס
 לי ימיני, אך לצסוף ראו כי מן שמים
 הסכימו על ידו, ומאת ה' היתה זאת,

מקיים הנהג צהס מנהג דרך ארץ, כל
 אחד צגצולו יש לו לקבל התורה, כפי
 מה שהוא.

חז"ל אמרו (שצת פח.) דרש רבי
 סימאי צשעה שהקדימו נעשה
 לנשמע, צאו ששים רבוא של מלאכי
 השרת, לכל אחד ואחד מיישראל קשרו
 לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד
 כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו
 ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופירקוס
 שנאמר (שמות לג-ו) ויתנללו בני ישראל
 את עדים מהר חורב. והמפרשים
 הקשו, דכיון שמגיע להס שני כתרים,
 אחד עבור נעשה ואחד עבור נשמע,
 אם כן גם אם לא היו מקדימין
 נעשה לנשמע, מגיע להס שני כתרים,
 ולמה אמר צשעה 'שהקדימו' ישראל
 וכו'.

וגראה דאיתא צגמרא (שס) ויתיצו
 צתחתית ההר (יט-י), אמר
 רב אצדימי מלמד שכה עליהס
 הקצ"ה את ההר כגיגית, אמר להס
 אם אתס מקצלים את התורה מוטב
 ואם לאו שס תהא קצורתכס. אמר
 רבי אחא צר יעקב מכאן מודעא רבא
 לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן
 הדור קצלוה צימי אחשורוש דכתיב
 (אסתר ט-כו) קימו וקיצלו היהודים,
 קיימו מה שקצלו צבר ע"כ.

חכמים בכל דור ודור, להטות אזנם לשמוע דברי חכמים, ומגיע להם גם עבור זה כתר. וזה שאמרו, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, אם כן על כרחך לנשמע הוא קבלה מיוחדת על דברי החכמים, לכן קשרו לכל ישראל שני כתרים.

ובאמות מדיוק הכתובים בסוף פרשת משפטים מצואר, שמתחלה אמרו ישראל רק כל אשר דבר ה' נעשה, ובחמשה בסיון, ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם, ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. ויש לומר כי אמרו חז"ל (שבת פו.) שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו, הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש, היום ומחר (יט-י), היום כמחר, מה מחר לילו עמו, אף היום לילו עמו, ולילה דהאידינא נפקא ליה ע"ש. ואם כן תיכף בתחלת נתינת התורה, כשזוה משה לישראל מנזות הגבלה ופרישה, אמר להם, הקב"ה זוה פרישה שני ימים, ואני מדעתי מוסיף יום אחד, לפרוש שלשה ימים. וישראל בגדל חמונתם האמינו בכחו של משה, שצידו לשנות יום מתן תורה כפי דעתו, אחר שמנא לה סמוכין בתורה. ואמר להם שידעו שלא ירד ה' על הר סיני כפי שאמר היום ומחר, אלא רק אחר יום נוסף. ואז

ידעו והצינו כי כל גזרות חכמים משמים מסכימים, וה' עוזר ומנצל מכל מכשול, שהרי כתיב לאל גומר עלי, על כן הדר קבלוהו תקנות וגזרות חז"ל באהבה עכ"ל.

וידוע דבריו הקדושים היה נראה דגם על קבלת דברי חכמים לא הוצרכו לכפיית ההר, כי ישראל מאמינים בני מאמינים גם בדברי חכמי ישראל, וכמו שדרשו חז"ל וגם בן יאמינו לעולם (יט-ט), גם צנזאים הבאים אחריו (רשי"ט ס). ועל זה אמרו כפל לשון, כל אשר דבר ה' נעשה, על דיבורי ה', שמוכנים לקבל על עצמם מה שיזוה ה', ושזב אמרו ונשמע, היינו על שמיעת דברי חכמים שיוסיפו עלינו בכל דור ודור. ולכן מגיע להם שני כתרים, חדא כנגד נעשה על קבלת דברי ה', וחדא על נשמע, שמיעת דברי חכמים.

אך אי היו אומרים כל אשר דבר ה' נשמע ונעשה, אם כן לא היה צמשמעות דבריהם, אלא שמתחלה רוצים לשמוע מה ה' רוצה לזוותם ושזב נעשה אחסם, ואז לא מגיע להם אלא כתר אחד על קבלת דברי ה', אבל כיון שהקדימו כל אשר דבר ה' נעשה, אם כן הכל בכלל, ומה הוסיפו שזב ונשמע, ועל כרחך דקאי על דברי

ועל זה אמר הכתוב, יחיינו מיומים
 ציוס השלישי יקימנו ונחיה לפניו
 (הושע ו-3), החיות שלנו נוצע מיומים,
 שאמר ה' למשה פרישה רק לשני
 ימים, היום ומחר, וציוס השלישי
 יקימנו ונחיה לפניו, ממנה שנתהוה
 ציוס השלישי שלא ירדה שכינה עד
 לנפרא, והטה ה' כציכול אזנו לדברי
 משה, לימוד הזה מחיה אותנו בכל
 ימי גלותינו, להטות אזנינו לשמוע
 דברי חכמי ישראל.

ידועים דברי הרמ"ע מפאנו (הוצאו
 במג"א סימן תנ"ד), לאנו
 אומרים 'זמן מתן תורתנו' בששה
 צסיון, וצאמת מתן תורה היה רק
 בששעה, שהרי הוסיף משה יום אחד
 מדעתו. וכתב דזה צא לרמו על יום
 טוב שני של גליות שהוא בששעה
 ע"ש. והוא לפלא למה נרמו זה ציוס
 קבלת התורה דייקא. ועוד גם זאת,
 דהא ציוס טוב של שבעות צקיאין
 הכל, שהוא אחר ספירת מ"ט יום
 מפסת, וכבר ידעו צקציעא דירחא של
 פסת. וכתב צשו"ת חתם סופר (או"ח
 סו"ט קמה) דהוא רק משום לא פלוג
 של שאר ימים טובים.

אמנם נראה לדרצה כאן המקום
 להורות לנו זאת, כי צאמת
 יום טוב שני הוא הוספה מגזירת

הכירו גדול כמו של משה, וחכמי
 ישראל שיש להם נינון של משה, ואז
 הוסיפו, לא רק כל אשר דבר ה'
 נעשה, אלא גם ונשמע דברי חכמי
 ישראל לעולם.

ובאמת הסכים ה' על ידו, דלא
 שריא שכינה עד נפרא
 דצמתא, וצוה ראו שגם ה' מצטל
 דעתו לחכמי ישראל כציכול. ופירשו
 צוה, ויהי קול השופר הולך וחוק מאד,
 משה ידבר והאלקים יענו צקול
 (יט-יט), ולכאורה הלא צריך היה הכתוב
 לומר, משה דבר והאלקים ענה צקול,
 צלשון עבר. צרם, הרי משה הוסיף יום
 אחד לימי ההכנה, והש"ת הסכים לכך,
 ואמנם השכינה נתגלתה אך ציוס
 השלישי, צוה הוכח כוחה של תורה
 שבעל פה, שתקנחם של חכמים נעשית
 תורה. יוצא חיפוא, שקול השופר אשר
 נשמע רק ציוס השלישי, הכריז ואמר,
 כי לתמיד ולדורי דורות כאשר משה
 ידבר, כלומר, מנהיג הדור המסמל את
 משה ידבר את דברו, יהא ידוע לכל,
 כי האלקים יענו צקול, שזהו קול
 האלקים והסכמתו נתונה על זה.

וזדה כוחן של ישראל צגלות, ורק
 אלו המטים אזנס לקבל עליהם
 דברי חכמים צכל דור ודור, הם
 העומדים צכל הנסיונות ופגעי הזמן.

ע"כ. ומשה דחה זמן מתן תורה לשבעה בחודש, והקשו במוס' (ע"ז ג. ד"ה יוס) דהרי יש תנאי על יום השישי, ואיך לא חזר העולם לתוהו ובוהו ע"ש.

וּנְרָאָה דאיתא בגמרא שם, מאי דכתיב (תהלים עו-ט) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה וכו', בתחלה יראה [שמא לא יקבלו ישראל את התורה ותחזור הארץ לתוהו ובוהו], ולצקוף [כשקבלו בנעשה ונשמע] שקטה ע"כ. ויש לומר דבתחלה יראה, הלא לא נתקיימה התנאי של יום השישי, שבה משה והוסיף יום אחד מדעתו. אבל האמת דאם כי לא קבלו התורה עדיין בנעשה, אבל קבלו בנשמע, לשמוע בדברי משה לעשות פרישה שלשה ימים, ולא לנאת למתן תורה עד יום המחרת, ובהתחלת קבלת דברי משה נתקיימה העולם. והנה ישראל אמרו מתחלה נעשה ולצקוף נשמע, ולכן 'בתחלה' יראה, שחסר עדיין זיום השישי הנעשה, ולצקוף שקטה, שהרי קיבלו על עצמם ונשמע, ועבור זה כדאי כבר לקיום העולם.

וּבַזָּה יתבאר המשך הכתובים, לעולם ה' דרך נצב בשמים (תהלים קיט-ט), והיינו כי באמת לעולם ה', ה' אמר תנאי להעולם, יום

חז"ל, עבור שלא היו בקיאים בקציעה דירחא, והוסיפו חומרא על חומרא שגם כעת שאנו בקיאים, מנהג אבותיכם צידכם (ב"ה ד:), ולא רק זאת אלא הוסיפו עוד חומרא דגם זיום טוב של שבעות דליכא גזירה מעיקרא בקציעה דירחא, אף על פי כן יש לחזק גזירתם בלא פלוג, וגם בשבעות יעשו יום טוב שני. ואנו כופים דעתנו לקיים כל דצריהם בלי שום שינוי.

וּדְבַר זה למדנו מאת יום מתן תורתנו גופא, שהטה ה' אזנו לשמוע דברי משה שהוסיף יום אחד מדעתו, ונדחה מתן תורה עד שביעי בסיון, ומזה נרמז לנו לקיים יום טוב שני של חכמים, ולא רק בשעה שמוצן לנו גזירתם, דלא בקיאים בקציעה דירחא, אלא גם כאשר בקיאים אנו, ולא עוד אלא בחומרא על גבי חומרא משום לא פלוג, אין לנו אלא דברי משה בלבד.

וּבְאֵמַת יש פליאה ענומה במה שהוסיף משה יום אחד מדעתו, הלא אמרו חז"ל (שבת פח.). מאי דכתיב ויהי ערב ויהי צוקר יום השישי (בראשית א-לא), מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב, ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו

פ-1) אני אמרתי אלקים אחס וצני עליון כולכם ע"ש. ולרצי יוסי לשיטתו הרי הוסיף משה יום אחד, וח"ו האריך משה שליטת מלאך המות על ישראל יום אחד. וכתב צדרשות חתם סופר (שם) דחלילה, אלא מיום שנועדו לקבל התורה, רק שנאנסו בתקנת משה רבינו, מיד פסקה מיתה ונשאר חיים. ועל זה אמר הכתוב לפלא, ואחס הדצקים זה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד-ד), אם כי שלא היו רק דצוקים ולא חשוקים ולא חפוצים עד אחר מתן תורה, אפילו הכי חיים כולכם אותו היום ע"כ. והיינו כי זכות קבלת אמונת דברי משה עולה לקבלת התורה. ולכן לעולם לא אשכח פיקודיך, מה שקבלנו אותו היום של מתן תורה, שמשה ידבר והאלקים יענו, והראיה כי צם חייחנו, שכבר מאותו היום פסקה מיתה מישראל ונשאר חיים.

ובבזו שנאמר על דברי ה', שהקצ"ה אומר שמעו לי, שאין אדם שומע לי ומפסיד (דבר ד-ה), כן הוא על דברי חז"ל, ומרדכי יוכית, שלפי ראות העין העמיד בגזירתו כל ישראל בצרכנה, ולצסוף ראו שנתגלה על ידו ישועתן של ישראל לדור דור. וכאשר עומדים לקבל התורה מחדש, יש לנו לומר שנית נעשה ונשמע, לעשות כל

השישי, אם לא יקבלו אז התורה יחזור העולם לתוהו, ולא נתקיימה התנאי, כי דברך נצב בשמים, שהוסיף משה יום אחד, ונשאר דברך עומד בשמים, ואם כן תמוה איך נתקיימה העולם, אך לדור ודור אמונתך, מזה נמשכה אמונת חכמים לדור דור, וזה כוננת ארץ ותעמוד, נשאר קיום העולם, ולצסוף שקטה.

ואמור טוב, למשפטיך עמדו היום, מה שאמרת וקדשתם 'היום' ומחר, עמד ביאור פירוש של היום למשפט, אם היום נריכה להיות דומה למחר שלילו עמו או לא, ומשה הוסיף יום אחד מדעתו להמתין, עם כי הכל עבדיך, והשתוקקו לקבלת התורה כבר, כי לולא תורתך שעשועי אז אצדתי בעניי, שיחזור העולם לתוהו וצוהו. ואף על פי כן התקיימה העולם בזכות אמונת חכמים, שהאמינו לדברי משה, ולעולם לא אשכח פיקודיך, מה שקבלנו אז הלקח לשמוע דברי חכמים, שגם כאשר משה ידבר אלקים יענו בקול, כי צם חייחנו, רק צכח זה נוכל לחיות בין הגויים.

ויש לומר עוד צמה שסיים, כי צם חייחנו, דאיתא צגמרא (עבודה וזה ה). רצי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר (מהלים

תלמידי חכמים ע"כ. שהשוה הכתוב מוראם של תלמידי חכמים למוראו, ויש לירא אותם כמו שיש לירא את ה'. וממה שהכניע ה' כביכול דעתו לדעת משה, ותזכור 'יום' אשר עמדת לפני ה' אלקיך, התואלה מזה תהיה, אשר ילמדון מזה ליראה 'אותי' כל הימים, היינו 'את' ה' אלקיך, הנאמר אלל שמי. ורק צמי שילמוד לקח זה, יזכה ליראה את ה' כל הימים אשר הם חיים על האדמה, גם כאשר חומרי האדמה יסוצבו את האדם. ולא רק שעליהם יעשה זאת רושם, אלא גם את צניהם ילמדון.

ויש להוסיף דזהו ציבור הנגינה של הפסוק, יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב, רביע, קדמא ואולא, זרקא מונח סגול. והיינו שנתינת התורה היה נקבע להיות מוקדם ליום השלישי, ומשה דחה את זמנו ליום הרביעי, כי הוסיף יום אחד מדעתו. וזהו שהזכיר הכתוב, השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, רביעי, שנתינת התורה היה רק ציום הרביעי, אם כי קדמא ואולא, ה' רצה לבוא מקדם, אלל משה בכחו, זרקא סגול, דחה היום השלישי מקבלת התורה, והוסיף יום אחד מדעתו.

דברי ה', ונשמע תמיד לרבותינו המורים ומאירים לנו דרכנו. ורק אלו הנכנעים לקבל דעת תורה, יוכלו לעמוד בנסיונות הזמן המה וצניהם אחריהם.

ולכן האריך הכתוב באמרו, כי לא די לזכור את ענש קבלת התורה מה', רק השמר לך ושומר נפשך מאד פן תשכח וגו' 'יום' אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב, באיזה יום היתה קבלת התורה, שה' רצה ליתן התורה בחמישי צסיון, ומשה הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים עמו ה' ודחה זמן מתן תורתנו ציום אחד, וניתנה רק בששי צסיון, והוא להורות גם להגדולים שבישראל שיכניעו דעתם למנהיגי ישראל, כי מי לנו גדול מה' שהכניע דעתו לדעת משה. וסיים ואמר, באמרו ה' 'אלי' הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי, אתה לפי דעתך, מתי שתראה, הקהל לי העם, ובאותו יום שתאמר, ארד למטה להשמיעם דברי.

ואמור שוב, אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה, ואת צניהם ילמדון, כי אמרו חז"ל (פסחים כג:) את ה' אלקיך תירא (דברים ו-יג), לרבות

בסעודה שלישית פרשת במדבר תשי"ע לפ"ק
בעיה"ק ירושלים תובכ"א

היו גדולים ממשה ואהרן (רש"י ויקרא י"א), היה תועלת למשה רבינו צמח שהיו תולדותיו שלו לענין צרא מזכה אצלו ע"כ.

ובחתי סופר החדש (דף קלא) כתב דיש לומר להיפוך מדברי רש"י, דכל ישראל נקראו בני משה לפי שלמדו אללו, אצל נדב ואביהוא שהיו גדולים ממני וממך, לא נקראו בני משה, לכך אמר ואלה, מה שאמרו למעלה, תולדות אהרן ומשה, אצל נדב ואביהוא אמר לקמן, אלה שמות בני אהרן דהיינו נדב ואביהוא ע"כ.

ונראה דאלו ואלו דברי חלקים חיים, ויש לשלצם יחד, והוא על פי מה שדברנו היום צה"ל להוסיף משה יום אחד מדעתו, והסכים עמו הקצ"ה, דלא ירדה שכינה אלא בצפרא דשבתא (שבת פז). והיינו שהכניע ה' עצמו כביכול לדעתו של משה, ודחה זמן קבלת התורה ציומא חדא כדעת משה.

והנה הכלל ישראל היו כפופים מאז תחת דעתו של משה, וכמו שנאמר עוד בקריעת ים סוף, ויאמינו

ואלה תולדות אהרן ומשה ציוס דצר ה' את משה צהר סיני (ג-א). וצרש"י ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה, מלמד שכל המלמד את בן חצירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט.), ציוס דצר ה' את משה נעשו אלו התולדות שלו, שלמדן מה שלמד מפי הגבורה ע"כ. ויש להבין מאי שנא בני אהרן מכל ישראל, הלא כל ישראל היו תולדותיו של משה רבינו על ידי שלמד עמהם. ועוד למה דקדק הכתוב לומר שנעשו תולדותיו 'ציוס' שדבר ה' עמו צהר סיני, ופשיטא שמאז והלאה למד עמהם תורה.

ובתורת משה כתב, דנראה דצא לסקר צצח נדב ואביהוא, דלכאורה מה תועלת צוה שמעלה עליו כאלו ילדו, והלא שכר המלמד תורה לאחרים רב מאד, אצל מה תועלת צוה שהוא כאלו ילדו. וצריך לומר לענין צרא מזכה אצלו (סנהדרין קד.), ומשום הכי לא נתייחסו כל ישראל שיהיו ילדי משה, כי משה לא צריך לדידהו שיהיו צרא מזכה אצלו, כי מי גדול ממשה רבינו, אך נדב ואביהוא

להורות לזני ישראל, כי יצוא זמן שהחושך יכסה העולם, ויהי ערב (בראשית א-ה) אלו מעשיהן של רשעים (צ"ר ז-ה), היצר הרע צוער כאש, וההולכים אחריו המה שרויים בחושך, דרך רשעים כאפלה (משלי ד-ט), ורק דרך התורה הניתנה כעת על ההר הוא יאיר הדרך להולכים בה, ויהי בוקר אלו מעשיהן של צדיקים, ובראיתי יצר הרע ובראיתי התורה תצלין לה (קידושין ג), התורה מפילה אור שלא יכשלו בהחושך ענן וערפל שסובב את האדם.

ובני ישראל זכו אז צמעמד הנבחר שנתעלו עד קרוב למדרייגת המלאכים, מזוככים מתאורת החומר, עד שנאמר עליהם, אני אמרתי אלקים אתם וזני עליון כולכם (תהלים פא-ב). ונראה דזהו שאמר הכתוב, ויולא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה (שמות יט-יז), שהוליא אותם ממדרייגתם עד שהעלה אותם קרוב למדרייגת אלקים.

ונראה דזהו הכוונה צמה שאמרו צמדדש צפרשתנו (ג-א) מאי דכתיב (שיר ז-ד) הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, צשעה שנגלה הקצ"ה על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רצבות של מלאכים שנאמר (תהלים

צה' וצמשה עצדו (שמות יד-לא). אך נדב ואציהוא שהיו גדולים יותר ממנו לא הכניעו עצמם למשה, ולא קבלו ממנו לקח, והשיגו הכל מעצמם, עד שכולם היו זרעו ותולדותיו של משה, חוץ מנדב ואציהוא. אבל כאשר התצוננו 'ציוס' דבר ה' אל משה צהר סיני, שהוסיף משה יום אחד מדעתו, והקצ"ה כציוול שהוא גדול יותר ממשה, ולתצונתו אין מספר, הכניע דעתו לדעת משה, אז לקחו מזה מוסר, שגם אם הם גדולים יותר ממנו, יש להם להכניע עצמם למשה, ומאז נעשו גם הם תולדותיו. וזהו שאמר ואלה תולדות אהרן ומשה, שגם נדב ואציהוא הכניעו עצמם לקבל ממשה רבינו ונעשו תולדותיו, ואם כי מתחלה לא היו תולדותיו, שהחזיקו עצמם לגדולים ממשה, אבל 'ציוס' דבר ה' את משה צהר סיני, שהוסיף משה יום אחד מדעתו, והכניע הקצ"ה את דעתו לדעת משה, אז גם הם הכניעו עצמם, ונעשו תולדותיו.

ואמר הכתוב, השמר לך וגו', פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', יום אשר עמדת לפני ה' אלקין צחורב וגו' (דברים ד-ט), דהנה הכתוב אומר שם, ותקרצון ותעמדון תחת ההר, וההר צוער צאש עד לצ השמים חשך ענן וערפל (ד-יא), והוא

חיבה יתירה חצב את השצטים, כל אחד ואחד קרוי עם, שהרי צנימין לצדו היה עמיד להולד, כשאמר הקב"ה ליעקב (בראשית לה-יא) גוי וקהל גוים יהיה ממך (צ"ר פ-ד) ע"כ. והיינו מעלתן של ישראל, שכל אחד יוכל להחשב כגוי שלם. ולמדריגה זו יתעלו על ידי התורה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, כל אחד לעצמו יחשב לגוי קדוש.

וביאור הדברים הוא, דאיתא בגמרא

(יומא כג:) כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים (הושע ז-א), וכתיב אשר לא ימד ולא יספר. ומשני לא קשיא, כאן כשעושין רצונו של מקום, כאן כשאין עושין רצונו של מקום ע"כ. ופירשו זו, כי יש מספר בזכות ויש באיכות, וכאשר אין עושין רצונו של מקום, ואין זהם איכות, אלא מספר הכמות, אז והיה מספר בני ישראל. אך כשעושין רצונו של מקום, אז ישנם בני אדם ששקולים כמאה או כאלף או כרצבה, עד שמספרו תתברר להיות כששים רבוא אחרים, וכמו שזכה לזה משה רבינו, ילדה אשה אחת צמרים ששים רבוא בזרם אחת, ומנו, זו יוכבד שילדה משה רבינו (שהש"ר א-קד), ואמרו על יאיר בן מנשה שהיה שקול כנגד רובה של סנהדרין (בבא בתרא קכא:) ע"ש.

סו-יח) רכב אלקים רבותים אלפי שנאן, והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר (שיר ה-ו) דגול מרצבה, כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאזים לדגלים, אמרו הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן וכו'. אמר להם הקב"ה מה נחאיתם לעשות דגלים, חייכם שאני ממלא משאלותיכם וכו', מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל, ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו ע"כ.

ודייגו שראו כבוד ה' שורה צין דגלי המלאכים, ונתאוו ישראל שגם הם יגיעו להתעלות דוגמת המלאכים בדגליהם, ויהיו ראויים שיהא ה' שורה גם ציניהם למטה בתחתונים, והמה יתהוו הדגלים סביב להשכינה. וצמתן תורה שאני אמרתי אלקים אתם, זכו להגיע למדריגה זו, ואמר ה' למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו, וה' ישכון ציניהם צמשכן ה' מסובב בדגלי ישראל.

ואמר להם, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו', ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (יט-ה). ונראה הכוונה על דרך שנאמר צמתן תורה, אף חוצב עמים כל קדושו צידך והם תכו לרגליך וגו' (דברים לג-ג), וברש"י אף חוצב עמים, גם

והאהבה שיש אז עומדת צרום המעלות, כן הוא הקשר של ישראל לאזיהם שבשמים, כנסת ישראל כלה קרואה צנעימה, והקצ"ה זה דודי וזה רעי (שיר ה-טו), וכל אחד מאתנו כציכול הוא רק פלג גופא, ורק על ידי האוריינת, קודשא בריך הוא וישראל חד הוא. — ועל זה נאמר, ויוצא משה את העם לקראת האלקים, וברש"י מגיד שהשכינה יצאה לקראתם כחתן היוצא לקראת כלה. וזה שנאמר ה' מסיני בא (דברים לג-ב), ולא נאמר לסיני בא ע"כ.

אך באירוסין הגשמי, לאט לאט מתמעטת השמחה ומתכבה האהבה של משוש חתן על כלה. לא כן אהבתינו אל ה', ואהבתו ית"ש לנו, על זה נאמר וארשתוך לי לעולם (הושע ג-כא), חיבת האירוסין לא מתמעטת, אלא חיבת האירוסין הוא לעולם כמו צימי קדם. ואדרבה כל מה שמתעלה האדם בקדושה, האהבה מתרבה עוד יותר, ועדיין חציבותיה גבן, כי חולת אהבה אני, וארשתוך לי לעולם. וכמו שאמרו חז"ל ציוס הזה באו מדבר סיני (יט-ה), לא היה צריך לכחוצ אלא ציוס ההוא, מהו ציוס הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום ניתנו ע"כ. ורק צמי שמקבל את התורה בשמחה וטוב לצב,

וזהו החיצה של ישראל, שכל אחד ואחד קרוי עם, כי יתכן צו שלימות של ששים רבוא, ומספרו באיכות הוא ככל העם. ומטעם זה נקרא האדם בשם עולם קטן, והוא על שם איכותו.

ובאשר האדם הפשוט מתעלה צמדריגתו, אז בכל יום ויום מספרו עולה יותר למעלה, שמתחלה הוא רק מספר אחד, ושזב נעשה כעשרה וכחמשים וכו' וכו'. ועל זה רימזו הכתוב צמעלתם, ויתילדו על משפחותם לבית אבותם (א-יח), שנעשו כאלו נולדו, כאלו הוא איש חדש, שמספרו היום לא כמספרו של אתמול, עד שנעשה שינוי כה גדול, כאלו הוא אדם חדש נגד מה שהיה, וכגר שמתגייר שצקטן הנולד דמי.

ופייהם שם הכתוב, תורה זוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (לג-ד), ודרשו חז"ל אל תקרי מורשה אלא מאורשה (פסחים מט:). ונראה כי קצלת התורה אינה כמו עצדים שמקבלים עליהם חוקי המלך, אלא זהו אירוסין שלנו עם המלך, וכמו שדרשו ציוס חתונתו וציוס שמחת לבו (שיר ג-יא), זה מתן תורה (תענית כו:), שהוא זמן השמחה היותר גדולה להאדם, על דרך ומשוש חתן על כלה שיש עליך אלקיך (ישעיה סג-ה),

מקבלים עלינו חיוצי התורה, אז אם במקומי תלכו וגו', ונתמי גשמיכם בעתם (ויקרא כו-ג), ימלא ה' לנו מזונותינו בהרחצה. והוא כביכול מחוייב ברפואתה, ולכן אמרו חז"ל (מנחוםא יתרו ח) שצמתן תורה נתרפאו כל החולים. והוא מחוייב גם צפרקונה, שאנו נתונים בשציה זה כאלפים שנה, ירחם ה' עלינו לפדות אותנו בעגלא ובזמן קריב. ובחג מתן תורתנו יתעורר להמטיר לנו שפע ברכה ופרנסה בהרחצה, שנוכל לעבוד ה' בעושר וכבוד, ונזכה לגאולה קרובה בבית בן דוד צב"א.

בחיי אירוסין, אז התורה נשארה אלנו למורשה לדור דור. וזהו תורה נוה לנו מורשה, אמנם אל תקרי מורשה, אי אפשר לקרוא שיהיה אלך התורה למורשה, אלא מאורשה, רק כאשר האהבה להתורה היא חדשה תמיד כארוסה, וארשתיך לי לעולם, אז תהיה התורה מורשה אלך דור דור.

והנה ישנם חיוצים בין החתן להכלה, שהכלה זריכה להיות אשה כשרה שעושה רצון בעלה, ולעומת זה בעלה חייב במזונותיה וברפואתה וצפרקונה (כתובות מו:). וכאשר אנו

בבניסת חג השבועות תשי"ע לפ"ק

בשעה בסיון, רק שמשה רבינו עליו השלום הוסיף יום אחד מדעתו, והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו והיה קבלת התורה ביום ג"א, אבל ההארה הגדולה מקבלת התורה העיקר היה בשעה בסיון כמו שהיה בדעתו של הקדוש ברוך הוא ליתן בשעה בסיון, רק במעשה היה צו"ן בסיון על ידי משה רבינו שהוסיף מדעתו. ונמצא דבשעה בסיון היו מוכנים לקבל התורה, ונפסקה זוהמתן של ישראל, וגם הקדוש ברוך הוא מוכן ליתן

ידועים דברי הקדושת לוי (לחג השבועות) ליישב קושיית המגן אברהם (ריש סימן תלד) צמה שאנו אומרים בחג השבועות זמן מתן תורתנו, הלא קיימא לן כרבי יוסי דאמר בשצעה בסיון ניתנה תורה ע"ש. וכתב דבהיות שהקב"ה אמר למשה (שמות יט, ג) לך אל העם וקדשתם היום ומחר, ומשה רבינו אמר (שם יט, א) היו נכונים לשלשת ימים גו'. והנה מה שאמר הקדוש ברוך הוא קיים לעד, ובדעתו היה ליתן התורה לישראל

מואל זהם טעם ע"כ. והיינו כי התורה שלמדו עוד הפעם ממשה אחר ארבעים שנה, היה לה טעם אחר ממה שלמדו ממנו בראשונה, והיתה להם התחדשות בתורתם כיום שניתנה זו תורה.

ובבזו כן מדי שנה שנה צבוא זמן קבלת התורה, ההשגה בתורה ומלותיה שונה משנה שעברה, ויש לה טעם חדש שלא טעם עוד מעולם. ויש לכל אדם התחדשות בקבלת התורה באופן נעלה, ויש לקבלה במדרגה ויתר שאת מעד עמה.

ולפי זה היום, יום חמישי בסיון, יורד ההארה שהיה אז בסניי ציוס ההוא, שאמר הכתוב, ויכתוב משה את כל דברי ה' וגו', ויקח ספר הצרית ויקרא באזני העם, ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (שמות כד-ד). וכתב ברשי דבחמשה בסיון היה ע"ש. ובכניסת החג יש לנו להתבונן בההארה שירדת היום למטה, שנוכל גם אנו לומר בהתחדשות נעשה ונשמע, להצין גדול המעלה שיכולים אנו להיות עבדי ה', ולקבל על עצמינו עול מלכותו ית"ש.

ובצ"י (פסחים סח.) כתב, על הא דאמר רבי אלעזר הכל

התורה, וכן היה במחשבת הצורא כביכול כדיבור שאמר וקדשתם היום ומחר. והנה מחשבת הצורא ודיבורו כביכול, שהיה בשעה בסיון, עשה רושם לדורות, לכן אחר שאנו מקיימים המצות התלוים בעצרת, הארת נתינת התורה לדורות בשעה בסיון, שגם באותו זמן היה הארה גדולה ומחשבתו ודיבורו של הקב"ה עכ"ל.

וגראה צביאורו, דאיתא בגמרא (ברכות סג:) פתח רבי יהודה בכבוד התורה ודרש, הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם לה' אלקיך, ושמעת בקול ה' אלקיך ועשית את מצותיו ואת חוקיו אשר אנכי מצוך היום (דברים כו-ט). וכי אותו היום ניתנה תורה לישראל, והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך שחציבה תורה על לומדיה בכל יום ויום שניתנה מהר סיני ע"ש. והיינו שמשה חזר באותו יום על כל התורה בפני ישראל בכללותיה ופרטותיה (סוטה לו:), ואף שכבר קבלו בני ישראל את התורה, היתה חציבה התורה עליהם כאילו אותו יום ניתנה להם. והוא על דרך שאמרו חז"ל (עירובין נד.) דברי תורה נמשלו לעץ תאנה, מה תאנה זו כל זמן שאדם ממששם זה מואל זה תאנים, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהם

ו**אמור** להם משה, הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם, ודרשוה חז"ל (ברכות סג:) הסכת, הסך ואחר כך כתת וכו' ע"ש. ויש לומר דאיתא במדרש (צ"ר ט"א) על הכתוב (תהלים סח-יז) למה תרנדון הרים וגו', כולכם הרים אלא כולכם גבוניים, היך מד"א (ויקרא כא-כ) או גבן או דק, כולכם נעשה עבודת כוכבים על ראשיכם, אבל סיני שלא נעשה עבודת כוכבים עליו, (תהלים סח-יז) ההר חמד אלקים לשבתו, (שמות י"ט-כ) וירד ה' על הר סיני, אף על פי כן אף ה' ישכון לנצח בצית עולמים ע"כ. והכוונה דאיתא צילקוט (ישעיה ש"א) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' צראש ההרים (ישעיה ג-ג), עתיד הקצ"ה להציא סיני ותצור וכרמל ולבנות בית המקדש על גביהם, מה טעם, והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' צראש ההרים, והם אומרים שירה ע"כ.

ו**כתב** צחידושי תורה ממרן מסאטמאר ז"ע (לשעועות דף קכז), כי מכאן יש תוכחת מוסר באהבה מוסתרת לכל איש ישראל, דכמו דהר תצור וכרמל, אף שלא זכו כלום בשעת מתן תורה, מכל מקום בשכר שרנו והשתוקקו שיתן ה' את תורתו על גביהם, יזכו בשכר זה לעתיד שיצנה

מודים בעצרת דבעינן לכם, מאי טעמא יום שניתנה זו תורה לישראל, הלא איתא בגמרא (ראש השנה ו:): דעצרת פעמים חמשה בציון פעמים ששה פעמים שבעה, והיינו צומן שהיו מקדשים על פי הראיה, ואם כן יתכן שיתרמו עצרת ציום שלא ניתנה זו תורה. וכתב דכל הני תלתא יומי מחמשה בציון עד שבעה זו נקראים ימי מתן תורה, דבחמשה קבלנו עלינו נעשה ונשמע, וששה נתקיים עולם על המחשבה שהיתה ראויה לינתן זו ציום, ושציעי היתה קבלת התורה בפועל, ושפיר אמרו הכל מודים בעצרת דבעינן לכם, דבאיזה יום שיחול זו עצרת, נקרא יום מתן תורה. והוסיף שזה רמז ההוא גלילה, צריך רחמנא דיהיב אוריין תליתאי וכו' ציום תליתאי (שבת פח.) ע"ש.

ו**גראדה** דזהו שאמרו לפרעה, ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלקינו (שמות ה-ג), שנתכוונו על ההליכה לקבלת התורה במדבר, שמהתחלת אמירת נעשה ונשמע, עד גמרו קבלתו, היתה דרך של שלשת ימים. — ועל זה רמז ה', הנה אנכי בא אליך בעצ הענן (י"ט-ט), דשלשת ימים היינו ע"צ שעות, והנה אנכי בא אליך בע"צ.

צית המקדש עליהם, הכי נמי צני ישראל צדורינו השפל, אף שאין לנו מרגישים כלל קדושת היום זמן מתן תורתינו, על כל פנים צריך כל אחד להשתוקק שיזכה לקבל התורה, וגם על עצם הרצון שכרו הרבה מאד על פי פעלו ע"כ.

והנה משה רבינו ראה איך חציבה עליהם התורה באותה שעה כאילו אותה יום ניתנה להם, וכל אחד יש לו רצון אמתית לקיים את דברי התורה הזאת, אמנם ראה גם כן שצעתיד לא יהיה להם כח להוציא הרצון לפועל, וכמו שאמר ה' למשה, הנך שוכב עם אבותיך, וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ (לא-טו),

על כן רצה לעורר ולחזק אותם שיתצוננו בגודל החשיבות של ההשתוקקות שרוצים לקרב לה', ואמר להם ה"ס כ"ת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם, ה"ס כ"ת, ר"ת ה"ר סיני כ'רמל ת'צור, תמצון צמצור וכרמל שעצור שהשתוקקו ליתן עליהם התורה, יזכו להתחבר עם הר סיני לצנות על כולם צית עולמים, הסכת ושמע ישראל, תמצוננו צזה גודל החשיבות, צמה שציום הזה נהיית לעם לה' אלקיך, מה שאתה מוכן כעת להיות לעם נאמן לה', ושמעת צקול ה' אלקיך ועשית את מצותיו ואת חוקיו, כי גם על עצם הקבלה יש שכר גדול, כמו שלמדים לנו מהרי צבור וכרמל.

בסעודת קידוש יום א' דשבועות תשי"ע לפ"ק

שיאמר על עצמו כן. וגם מהו אריכות הלשון אי לאו האי יומא דקא גרים. ועוד למה ציקש עגלא תילתא דייקא.

ב ידוע קושיית המגן אברהם (ריש סימן תנד) היאך לנו אומרים צחג השבועות זמן מתן תורתנו, הלא קיימא לן כרבי יוסי דאמר צשצעה

בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ציומא דעצרתא אמר עצדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא צשוקא ע"כ. וצרש"י פירש דאמר אי לאו האי יומא, שלמדתי תורה ונתרוממתי, הרי אנשים הרבה צשוק ששמן יוסף, ומה ציני לצנים ע"כ. וכבר תמהו על האי ענוותן רב יוסף

ז ונראה על פי מה שכתב בקדושת לוי (קדושה ראשונה לפורים, ואבות פ"א מ"א) לבאר דברי בעל הגדה, אלו קרבנו לפני הר סיני כי הנה נודע שצמעמד הר סיני פסקה וזהמתן, כלומר שזהכנת מתן תורה, דהיינו זהגבלות העם סביב, וצפרישתן שלשה ימים מנשותיהן אשר היו דומין למלאכים, וצקרבנות של נערי בני ישראל, נזדבק החומר שלהם והשיגו התורה עד שלא ניתנה. ולכן אמרו (שבת קמו.) צמעמד הר סיני פסקו וזהמתן, ולא אמרו צמתן תורה פסקו וזהמתן. שצמעמד הר סיני בעלמנו והכנתן למתן תורה נפסקה וזהמתן, וכיון שפסקו וזהמתן השיגו התורה, שהתורה היא הרמ"ח אצרים הרוחנים ושס"ה גידים הרוחנים, ונדבק האור השכל באור מנות כי הוא הכל אחד. וזה אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, כלומר כיון שקרבנו להר סיני אז פסקה וזהמתן, והשיגו את התורה עד שלא ניתנה כמו שהשיג אברהם אבינו ע"ה, ולכן אפילו לא נתן לנו את התורה דיינו. ועיין באלשיך הקדוש על שיר השירים, אשר הוא כתב כדברים האלה ע"כ. ויש להבין איך זכו למדריגה רבה כזו כל ישראל, בעוד שעדיין לא קבלו את התורה.

צסיון ניתנה תורה, שהוסיף משה יום אחד מדעתו (שבת פז:) ע"ש.

ג צגמרא (עבודה זרה ג.) אמר ריש לקיש מאי דכתיב (צראשית א-לא) ויהי ערב ויהי צוקר יום הששי, ה"א יחירה למה לי, מלמד שהתנה הקצ"ה עם מעשה צראשית, ואמר להם אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימים, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו ע"כ. והקשו צתוס' (ד"ה יום) תימה למאן דאמר צשצעה צחדש נתנו עשרת הדצרות, מאי יום השישי. ותירונו היתה ראויה לינתן צששי, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו ע"כ. ויש להבין דכיון דלמעשה לא נתקיימה התנאי, איך נתקיימו שמים וארץ ציום השישי, כיון שעדיין לא ניתנה תורה ע"כ.

ד וצגמרא (שבת פת.) ויתילצו צתחתית ההר (שמות יט-יז), אמר רבי אצדימי צר חמא מלמד שכפה הקצ"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קצורתכם ע"כ. והקשו צתוס' והרי הקדימו נעשה לנשמע, ולמה הוצרכו לכפיה. וכתבו דשמא יהיו חורין כשיראו האש הגדולה ע"כ. והיא פליאה דשציל טעם זה לא יראו לקבל התורה אשר חשקו אליה.

ויש' לומר על פי מה שכתב בקדושת לוי (למג' השבועות) דבכל שנה ושנה בעת שאנחנו מקיימים מצות הצורא צרוך הוא, היינו מצות השבתת חמץ ואכילת מצה בפסח ושאר מצות התלוים בה, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים, הארה גדולה מאוד בשכר המצות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מצני צניהם כשאנחנו מקיימים המצות אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח זמן חירותינו, ובשבועות זמן מתן תורתנו, כי מתעורר עלינו כך, זמן חירות וזמן מתן תורה כפי מעשינו הטובים וקיום מצותיו. ובשבועות זמן מתן תורתנו אנחנו מקבלים הארה קדושה מהארה הגדולה שהיה לאבותינו בשעת מתן תורה.

בשעה צסיון, רק שמשנה רבינו עליו השלום הוסיף יום אחד מדעתו והסכים הקדוש צרוך הוא על ידו, והיה קבלת התורה ציום נ"א, אצל ההארה הגדולה מקבלת התורה העיקר היה בשעה צסיון כמו שהיה מדעתו של הקדוש צרוך ליתן בשעה צסיון וכו'. והנה מחשבת הצורא ודיבורו כציכול וקדשתם היום ומחר, שהיה בשעה צסיון, עשה רושם לדורות לכן אחר שאנו מקיימים המצות התלוים בעצרת, הארת נתינת התורה לדורות בשעה צסיון, שגם באותו זמן היה הארה גדולה ומחשבתו ודיבורו של הקדוש צרוך הוא. ועל כן אנו אומרים בשעה צסיון זמן מתן תורתנו, שלדורות מקבלים הארת נתינת התורה בשעה צסיון שהיתה אז במחשבתו ודיבורו כציכול ליתן תורה ע"כ.

ולפי דברינו יש לתרץ קושיית המגן אצרהס (סימן תרד), דהנה זה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (שבת פו.) שיום אחד הוסיף משה מדעתו, דהקדוש צרוך הוא אמר למשה (שמות י"ג) לך אל העם וקדשתם היום ומחר, ומשה רבינו אמר (שם י"ג-ט) היו נכונים לשלשת ימים גו'. והנה מה שאמר הקדוש צרוך הוא קיים לעד וצדעתו היה ליתן התורה לישראל

ובראיה להוסיף על דברי קדשו, כי צהיות שדיבור ה' לא חוזר ריקס, והקצ"ה אמר למשה, לך אל העם וקדשתם היום ומחר וגו', כי ציום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (י"ט-י), באמת ירדה שכינה למטה, וניתנה השגת כל התורה כולה לצני ישראל, שהשיגו כולם אז כל התורה, וציום השלישי ירד ה' לעיני כל העם, היינו עיני

יהודה, עצדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא, דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי ע"כ. הרי לנו כי בהשקפה ראשונה, מי שאינו מצווה ועושה עדיף טפי, ולכן אחר שזכו ישראל ציוס הששי להשיג כל התורה, ויכלו לקיימה כאינו מצווה ועושה, לא ראו ללכת לקבלת התורה להיות מצווים ועושים, דאינו מצווה עדיפא טפי. אך להיות שלאמיתו של דבר המצווה ועושה עדיף טפי, לכן כפה עליהם ההר כגיגית לקבלה כמצווה ועושה.

והפיעם שגדול המצווה ועושה, מצואר בריטצ"א ונמוקי יוסף (קידושין לא). דהי"ר הרע מתגבר יותר על מצווה להחטיאו, וקיוס המצווה קשה לו יותר ע"ש. ויש לומר דמהאי טעמא לא ראו ישראל להיות מצווה ועושה, שחששו מגודל כח הי"ר שיתגבר עליהם, ויבואו לידי מכשול, ועדיפא להו טפי לקיים מצות ה' צלי ההתגברות הי"ר. והנה איתא בגמרא (קידושין פא). ברב עמרם דאשבעיה ליצריה דינפק מיניה, נפק מיניה כי עמודא דנורא ע"כ. הרי לנו כי הי"ר הרע הוא אש. וזהו שאמרו צתוס', שהוצרכו לכפיה שלא יחזרו כשיראו האש הגדולה, כח הי"ר הבאה יחד עם הציור, שמבעיר האש להעצירה ביתר שאת על המצווה להחטיאו, ולכן

הרוחניים, וראו צאור שכלס כל התורה. ולכן שפיר אנו אומרים אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה ציוס השביעי, דיינו, כי השיגו כבר כל התורה מעצמם ציוס השישי שצו ירדה השגת התורה לישראל.

ובאשר השיגו ישראל את התורה, קבלו תיבף ומיד עליהם לקיים כל מצות ה', כאינו מצווה ועושה, וממילא גם ציוס הששי הו זמן מתן תורתנו, שהשיגו אז כל התורה, וקבלו על עצמם לקיימה. ושפיר נתקיימה התנאי של יום הששי, דכיון שהיתה ראויה להנתן בששי, הרי דיבור ה' לא חוזרת ריקס, ואם כי הוסיף משה יום אחד מדעתו, וציוס השביעי נעשו מצווין ועושין, מכל מקום עוד ציוס הששי קבלוה מעצמם כאינו מצווה ועושה.

והנה בגמרא (בבא קמא פו). אמרו, אמר רב יוסף [סגי נהור הוה], מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצוות, קא עצדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא דלא מפקדינא וקא עצדינא מצוות, והשתא דשמעית להא דרבי חנינא, דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, מאן דאמר לי אין הלכה כרבי

אינו מצווה ועושה, וקבלה זו של ישראל נתקיימה העולם, שהתנה ה' תנאי במעשה צדקתית על יום הששי, הרי לנו כי גם אינו מצווה חביב וחשוב, ושפיר יש בסומא קיום מצוה גם באינו מצווה ועושה.

וְלִבְּךָ אָמַר עֲבָדִי לִי עֲבָדָה תְּלַמְּדָה, לרמוז על יום השלישי שבו ירד ה' לעיני העם, והשיגו התורה וקבלוהו כאינו מצווה ועושה. ואמר אי לאו האי יומא דקא גרים, שהאי יומא שקבלו התורה כאינו מצווה, הרי גרמו בזה שנתקיימו שמים וארץ, וחזינן דגם אינו מצווה יש לו שכר, ואי לאו האי יומא, כמה יוסף איכא בשוקא, לא הייתי יכול לקיים מצוה ה' כלל, כי יתכן שאינו מצווה ועושה אין צו קיום מצוה כלל, אבל מהאי יומא יש ללמוד חשיבות גם מי שאינו מצווה ועושה, ועבדינא יומא טבא לרבנן.

הנזקך לכופס לקבל התורה, שלא יחזור ממחמת האש הגדולה.

וּבְמִצְוַת יוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שאמר ה' עליו כי ציום השלישי ירד ה' לעיני העם, אז היתה קבלת התורה, בהשגתם כל התורה כולה, וקבלוהו על עצמם לקיימם כאינו מצווה ועושה. וציום שלאחריו כפה ה' עליהם ההר כגיגית, לקבל את התורה להיות מצווה ועושה.

וְהִנֵּה רַב יוֹסֵף הִיא סְגִי נְהוּר, וסומא פטור מן המצות, וקיים התורה רק כאינו מצווה ועושה, ויש מקום לומר דהמצות של אינו מצווה, אין להם שום חשיבות כלל, כאוכל מצות באמצע השנה שאין צו מצוה כלל, כן בגוף סומא אין ענין של קיום מצוה. אבל ממה שאנו רואים שציום השלישי שרצה ה' ליתן התורה, השיגו ישראל התורה והיו

בסעודת נעילת החג שבועות תשי"ע לפ"ק

של קבלה זו, ואנו עומדים היום ציום חתונתו ושמתת לבו (שיר ג-א), זו מתן תורה (תענית כו:). וכמו שאז היו ישראל בדיוטא התחתונה, אחרי שנות

אָנּוּ עוֹמְדִים בְּצִיּוּם חַג הַשְּׁבֻעוֹת, זמן מתן תורתנו, שהוא לא רק הזמן שקבלו ישראל התורה בעבר, אלא בכל שנה יש אללנו התחדשות

להעלותם ולעשותם באופן שיהיו לכבוד ה' כמו הענינים השמימיים ע"כ.

ועל זה ביקש דוד המלך, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שצתי צבית ה' כל ימי חיי (תהלים כז-ד), שיוכל ליישב כל רגע ורגע מימי חיי, שיהיה מקושר עם צית ה', אשר כל מה שצרא הקב"ה בעולמו לא צראו אלא לכבודו.

ובצדוהו ישראל תורה, שצחג השבועות מפארים ומקשטים את הצית בצרחים רבות מינים ממינים שונים, והוא ללמוד ממנו לקת, כי כל פרח יש לה צבע אחר, לצן, אדום, ירוק וכו', וכל אחת יש לה היופי המיוחדת לה. וציתו יתנו יפיים כאשר מעורבים יחד צבעים שונים עד אין מספר. וכמו כן הוא הכלל ישראל, כל יהודי הוא פרח, וכשם שאין פרצופותיהן שוות כך אין דיעותיהן שוות, ויש ששים רצוא ישראל שכל אחד עובד ה' באופן אחר וצדיעה אחרת, וכל פרח מישראל יש לו צבע שונה. וצעת שצריכין לקבל עול התורה שנית, ויתכן שיטיאש האדם שלא זכה להיות תורתו אומנתו ולישב צבית ה'. על כן מציאים הציתה הפרחים השונים, לחזק את צית ישראל, שכל יהודי הוא כפרח וצצב שונה, ויש לו היופי השייך לו,

רבות של עבודה צחומר ולצנים צערות הארץ, והיו עירוס ועריה, ונתעלו בקבלת התורה עד המדריגה הכי גדולה, אני אמרתי אלקים אתם, כן הוא בכל שנה ושנה, גם מי שעומד בצדוטה התחתונה, יכול לקבל התורה מחדש, ולהתעלות לאיגרא רמה.

וקבלת התורה הוא אלל כל יהודי, גם מי שעסקו רוב יומו בעניני עולם הזה, יוכל גם אותם להעלותם ולקדשם לתורה, והכל צכוונה תליא מילתא, בכל דרכיך דעוה, ומכל מעשי יהודי עולה נחת רוח לפניו. וכמו שפירשו, כתר יתנו לך מלאכים המוני מעלה, צשירות ותשבחות שמקדשים צשמי מרום, ציחד עם עמך ישראל 'קצוני מטה', גם אותם ישראל שעוסקים בצצרים של מטה, גם הם עושים כתר לה' צמעשיהם. וצנתיבות שלום (לחג השבועות צסופו) כתב לפרש הכתוב, רם על כל גויים ה' על השמים כבודו (תהלים קיג-ד) כי הגויים המאמינים צה', אומרים שרם כבודו, והם יכולים להצין רק שהענינים השמימיים הם הרחניים יש להם שייכות לעבודת ה', ואך על השמים כבודו. אלל אנו אומרים, מי כה' אלקינו המגציהי לצבת המשפילי לראות צשמים וצארץ. שגם את הענינים הארציים והגשמיים הפשוטים אפשר

צני נח, ושצת וכיצוד אצ ואס ופרה
 אדומה ודינין שניתנו להם צמרה (רש"י
 שם), והוא משום שרצה ללמדם את
 ישראל לקרוא באזניהם, ודברים שצכתצ
 אי אתה רשאי לאמרם על פה (גיטין
 ס:), על כן כתצם על הספר וקרא
 לפנייהם. והיתה זאת לימוד התורה
 הראשונה שלמד משה עם ישראל, כל
 חומש ספר בראשית וכו', וכח התורה
 שינה אותם להעלותם למדריגה רבה,
 עד שזכו לרו שכלאכי השרת
 משתמשים בו, ואז ענו קול אחד כל
 אשר דבר ה' נעשה ונשמע, והקדימו
 נעשה לנשמע.

ואז"ל יש לומר דהטעם שכתצ זאת
 משה וקרא לפנייהם, כי הנה
 ה' אמר למשה, כה תאמר לבית יעקב
 ותגיד לבני ישראל, אחס ראיתם וגו',
 אלה הדברים אשר תדבר אל בני
 ישראל (שמות י"ג). וברש"י דקדק
 ד'אלה הדברים אשר תדבר אל בני
 ישראל', לכאורה מיותר, ולכן פירש
 אלה הדברים, לא פחות ולא יותר
 ע"ש. ונראה כי המלות הכתוצים
 בתורה עד פרשת יתרו, מספרם הם
 כ"ד, כמצואר בספר החינוך, ועם
 השצע מלות הם עולים ל"א, וצמרה
 נכטוו חמשה מלות, כי מלות שצת הם
 עשה ולא תעשה צמנין המלות, אס כן
 ציחד הם ל"ו מלות, כמספר אל"ה.

אבל ציחד מי כעמך ישראל, כולך יפה
 רעימי ומוס איך צך (שיר ד-ז), וכל
 אחד מוסיק צהנהגמו ציפיים של עם
 ישראל.

אמנם הפרחים נותנים יפיים רק
 כאשר הם שרויים צמים, איך
 מים אלא תורה (צבא קמא יז.), אבל
 כאשר מפרידים אותם מהמים, לאט
 לאט משתנה מראהו ואיך צו חיות. כן
 הוא הכלל ישראל, רק כאשר הם
 דבוקים בתורה, ועוסקים בתורה בכל
 עת פנוי, רק אז מחזיקים יפיים
 וחיותם ופארם. ולימוד התורה משנה
 את האדם להתעלות. ונמשלה התורה
 לייך (מעניית ז.), כי הייך כשנכנס
 להאדם, צכל כוס וכוס ששותה משתנה
 הנהגמו יותר, וכן היא ציינה של
 תורה.

הבתוב אומר צמתן תורה, ויען כל
 העם קול אחד ויאמרו, כל
 הדברים אשר דבר ה' נעשה, ויכתוב
 משה את כל דברי ה' וגו', ויקח את
 ספר הצרית ויקרא באזני העם,
 ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע
 (שמות כד-ג). הרי לנו כי מתחלה
 אמרו ישראל רק נעשה, ורק לאחר זה
 הוסיפו לומר נעשה ונשמע. וציאורו
 הוא, צהיות שכתצ משה התורה,
 מצראשית ועד מתן תורה, ושצע מלות

אם צלמת כה חשוב הם מעשיו, היה עושה אותם בשלימות היותר גדול.

ובבזו כן היו מעשה האצות ושצטי י-ה, מכל פעולתם ומעשיהם

נעשה תורה שלימה, שנתהוה ממנה ספר בראשית. ורצה משה לעורר את ישראל בקבלת התורה שיתבוננו בספר בראשית, ומזה יתנו לב שגם ממעשיהם יעשה תורה, ומהארבעים שנה במדבר, נעשו שאר החומשי תורה, ומכניסתם לארץ נעשה ספר יהושע וכו' וכו', וזוה יתעוררו ליתן לב על כל מה שהם עושים, לידע גדול פעולתו של יהודי שממנה נעשה תורה שלימה. וגם כעת שהתורה חתומה, מכל מקום כל מעשיך בספר נכתבים, הם עומדים למעלה, ואז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויבקש ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו (מלאכי ג-טו).

גם יש לומר בטעם שלימד עמהם אז וקרא באזניהם את דברי הספר הזאת, כי אמרו תז"ל (סוכה ג). על היצר הרע, שמניח עובדי כוכבים ומתגרה בהן בישראל, ואמר אציי ובתלמידי חכמים יותר מכולן וכו'. ותנא ההוא סבא כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו ע"ש. ועד עתה היו בני ישראל כאחד משאר האומות, ולא

ואמר לו ה', אל"ה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, שלמוד עמהם המצות שנצטוו עד עתה, ועל ידי לימוד התורה יתעלו להיות ראויים לקבלת התורה.

ובתב להם גם ספר בראשית, סיפורי מאורעות ימי חייהם של הדורות עד מתן תורה, והענין יש לומר, דאיתא במדרש רבה (רות ה-ו) אילו היה יודע בועז שהקצ"ה מכתיב עליו ויצטט לה קלי (רות ז-ד), עגלות פטומות היה מאכילה ע"כ. והוא תמוה לומר על בועז, שהיה עושה דבר כדי להגדיל שצחו ותפארתו. וכתב החידושי הרי"מ (לשבעות) שפירשו הוא, שאם היה יודע שכל כך מעשיו מגיעים, עד הקצ"ה ממש, כענין שכתבו כל מעשיך בספר נכתבים (אצות ז-א), אז היה מתאמץ עוד יותר ודפח"ח.

וביאורו הוא, כי לפעמים אין האדם מחשיב מעשהו, ולכן אינו מדקדק לעשות אותו צהידור ויופי, כי מה ערך יש למעשיו, אבל אילו היה יודע כי מעשיו נכתבים בספר זכרון לפני ה', ולא עוד אלא שמעשיו מהווים ספר מכתבי קודש, אשר אורייתא וקוב"ה וישראל חד, ואנא נפשי כתבית יהבית (שבת קה).

מתגרה בהן היצר הרע, חבל אחר שקבלו עליהם עול תורה, כל אשר דבר ה' נעשה, אז נתעלו ישראל למדרגה נשגבה, וממילא גם היצר הרע התנשא עליהם, להתגרות בהן ביתר שאת.

ואמרו חז"ל (קידושין ל.) הקב"ה אמר לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר (בראשית ד-ז) הלא אם תטיב [לקח טוב] שאת [מתנשא על ירך], ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו שנאמר (שם) לפתח חטאת רובץ ע"ש. ולכן כשהרגיש משה שמתגרה בהם יצר הרע, כתב תיכף את ספר הברית וקרא באזניהם, ללמד אותם כי אין שום תרופה נגד היצר רק לימוד התורה, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו.

חז"ל (אבות ו-א) אמרו, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכזות ואומרות, אזי להם לצריות מעלצונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף וכו'. הרי לנו כי מי שאינו עוסק בתורה הוא מזוה ומלצין את התורה, עלצונה של תורה, וככה דרשו חז"ל (סנהדרין נט.) כי דבר

ה' צוה וגו' הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה (במדבר טו-לא), רבי נהוראי אומר כל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק ע"ש. ולכאורה יש להצין הלא ביטול תורה אינו אלא ביטול מצות עשה בשב אל תעשה, ואיך יענש עליה בכרת שהוא עונש על עצירות החמורות ביותר.

ובראיה לזהו על דרך שמצינו בצן סורר ומורה, ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים ומת (דברים כא-כא), וברש"י אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חזי לוג יין וכו'. וכן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אצו ומבקש לימודו, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב (סנהדרין עג:) ע"כ. וכמו כן הוא בכל אדם, יצרו מתגבר עליו בכל יום (סוכה נג.), אלא בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תכלין, אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו. ואם כן מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, אין לו תכלין נגד יצרו, וממילא יפול מדחי לדחי, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עזוד עבודה זרה (שבת קה:),

יש לכל אדם עינים גשמיות, וכנגדו גם עינים רוחניים, אשר על ידו עיניו מאירות בתורת ה', והאזר עיניו בתורתך, וכפי מה שמחשיך עיניו הגשמיים, ועולם עיניו מראות צרע, כן לעומת זה יאירו ציטר שאת עיניו הרוחניים, להצין ולהשכיל בדברי תורת ה'. וכמו שכחוב בתורת משה (פ' בראשית ג:א) צסס מורו ההפלא"ה ז"ל, לצאר הכחוב ותפקנה עיני שנייה (ג-ז), כי עיני הצשר של אדם הם המחשיכין את האדם להשיג אור עליון, וציתר שסוגר אדם עיני הצשר, יתר מאיר עיני רוחני של אדם, להשיג סודות עליונים. וזהו כחשיכה כאורה (תהלים קלז-יב), שכל מה שיש חושך צעיני הצשר של אדם, תוסיף אורה על ידי עיני רוחני שלו ע"ש.

ובזה יובן מה שאמר ה', כי ציום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (יט-יא). ולכאורה האי 'לעיני כל העם' נראה כמיותר. וצרש"י כתב דצא ללמד שלא היה צהס סומא שנתרפאו כולם (מכילתא) ע"ש. אך הכונה הוא, כי מעמד הר סיני השאיר השפעה רוחני על כל אדם, לפי הכנתו וקדושתו, וכמו שהזהירס לך אל העס וקדשתס היום ומחר. ודרשו צמדדש (שמו"ר ה-ט) קול ה' צכח (תהלים כט-ד), צכחו לא נאמר

ואס כן סופו, צלאו הכי יצא לידו צרת, הרי מוטב שימות זכאי צכרת, ואל ימות חייב.

ובזה"י טעמא נקראת הר סיני צסס הר חורב (שמות ג-ב), כי התורה שניתנה צהר זה מנצל את האדם שלא יחרב, כי מי שאינו עוסק בתורה, היאר הרע מחריצו, ורק העוסקים בתורה יכולים לצנות עצמס ולהתעלות, ולכן תלמידי חכמים נקראים צנאין (צצח קיד.), וכל צניך לימודי ה' (ישעיה נד-ג), אל תקרא צניך אלא צוניך (צככות סד). — וכעת הזמן גרמא לקבל על עצמו לקדש כל העמים הפנויים לתורה, כי רק צזה יהיה לו תצלין נגד יצרו להיות יהודי כשר צכל מעשיו ועיניו.

*

צוד גם זאת, כשנכנסים לימי הקיץ יש לקבל על עצמו זהירות ציתר שאת צשמירת העינים, כי חוצות העיר מלאות תועבה. — וצאמת כהיום שיש הכלים השונים המכניסים כל טומאה צהצית, גם ימות החורף הם כימי הקיץ לפניו, ויש לעשות כל ההצטדקאות שלא יכניסם לציתו. אלא גם מי שהוא זהיר, ואין לו כלי טומאה צציתו, מכל מקום ימי הקיץ הוא זמן של נסיון לכל אחד.

ובתורת משה (פ' צא לו. צהגה) כתב, דהיה מרגלא צפומיה דהגאון בעל הפלג"ה ז"ל, אשר סוף ימי חייו חשכו מאור עיניו, והיה קורא על עצמו כחשיכה כאורה, לומר מעת שחשך מאור עיניו, שכלו אור בעדו. וזה יען מהמות תלא שפע לכל החמשה חושים, ואם אחד מהחושים יחסר, ישאר הכח הזה על מצועו, ויחזק כח השכל על ידי זה ע"ש.

ולפי מה שנתבאר יש לומר, כי ה' צא להר סיני צלש מחיות של חשך ענן וערפל (דברים ד-יא), והוא לרמוז לבני ישראל, כי להשגת התורה זוכים רק כאשר עולם עיניו מראות ברע, וכל סביביו תהא חשך ענן וערפל, שלא יראה שום דברים גשמיים, עין רואה והלצ חומד. ואז ישמעו היטב היטב דברי ה', שיכנסו באזנם ויזינו עומק פנימיותם, וזה הנה אנכי צא אליך בעצ הענן, ואז ישמע העם צדברי עמך, יזינו ושיגו הדברים היטב.

*

התורה כוללת כל הצרכות, לא רק צרכות רוחניים אלא גם הגשמיים, אם בחוקתי תלכו (ויקרא כו-ג), שתהיו עמלים בתורה, ונתתי

אלה צבת, צכחו של כל אחד ואחד. והיינו שכפי מה שהכין עצמו לקבל התורה כן זכה לקבל, ומי שקידש את עצמו בעיניו ציותר, זכה להארה יתירה. וזהו שאמר כי ציום השלישי ירד ה' לעיני כל העם, לכל אחד כפי קדושת עיניו כן ירד צו השפעת מתן תורה.

ובזה נראה לצאר גם מה שאמר ה', הנה אנכי צא אליך בעצ הענן צעצור ישמע העם צדברי עמך (יט-ט). ולכאורה צריך ציאר מה נחית טעם היא זו, וגם קשה למה צאמת צא הקצ"ה בעצ הענן, הלא מן הראוי היה לתת את התורה צאר גדול. וצספר קול יעקב פירש, דהנה חמשה חושים יש צאדם, חוש השמיעה, חוש הראיה וכו', וידוע שאם נפגע אלל אדם חוש אחד ומתמעט כוחו, מתגבר לעומת זה כוחו של החוש השני, וכך הוא ידוע שעיוור שומע יותר טוב משאר בני אדם, וכן החרש ראיתו מעולה יותר מראית רוב בני אדם, וכן הלאה, ולכן מכיון שהקצ"ה רצה שצני ישראל ישמעו את עשרת הדברות צטוב טעם ודעה, לכן אמר למשה הנה אנכי צא אליך בעצ הענן, כי מאחר שלא יראו טוב יגבר כח שמיעתם, וזהו צעצור ישמע העם צדברי עמך ודפח"ת.

הזמן, והשי"ת דילג על הקץ, והוציאם קודם הזמן. וזה שאומרים (בתפלה נשמת) 'מלפנים' ממצרים גאלתנו ה' אלקינו, היינו לפני הזמן, וכמו כן מחליים רבים 'ונאמנים' דליתנו עכדה"ק.

וביאור הדברים, כי הקצ"ה מחליף את הזמנים ברקיע כרלנו, ולזורך מקדים הימים המאוחרים, וכידוע מה שכתב צנור הקודש (צ"ר א-א) לבאר בזה אני ה' צעתה אחישנה (ישעיה ס-כב), כי לעת הגאולה יקדים ה' את היום המוכנת לזמן מוקדם, וצעתה אחישנה, להקדים את העת קודם הזמן. וכן היה צמצרים, שצנעם היום הזה שהיה נקבע מתחלה, יאלו ישראל ממצרים, אלא שהחליף את הזמנים, להקדים אותו יום בק"ץ שנים צמוקדם ע"ש. וזה שכמו שלפנים ממצרים גאלתנו, שהקדים אותו היום, כן מחליים רבים ורעים ונאמנים דליתנו, אם כי נאמנים הם שצועתן שלא יאלו אלא ציום פלוני וצשעה פלוני, הקצ"ה מקדים אותה היום ואותה השעה, והיסקורים הולכים מהאדם.

ואו"י יש לומר, דהתעוררות כח זה להחליף את הזמנים, ולהקדים את יום המאוחר למוקדם, וכו' צהן

גשמיכס צעתם, והיא נותנת חיים לעושיה צעולם הזה וצעולם הבא (אצות ו-ח). ואמרו חז"ל (עירובין נד.) חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר (משלי ד-כב) ולכל צשרו מרפא ע"ש. וצמדש תנחומא (פ' יתרו ח) מסמין על הכתוב, צחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים (ע"א), ילמדנו רצינו, החושש צפיו מהו לרפאותו צצבת וכו'. אמר הקצ"ה אין מכה שאין לה רפואה וכו'. אמר רבי יהושע צן לוי כצר עשה הקצ"ה מעין דוגמא זו צשעת מתן תורה, כשיאלו ישראל ממצרים היו צהן צעלי מומין וכו', רמו למלאכי השרת וירדו ורפאו אותן וכו' ע"ש.

וצראה, הטעם בזה, דאיתא צגמרא (עבודה זרה נה.) מאי דכתיב (דברים כח-נט) וחליים רעים ונאמנים, רעים צשליחותן ונאמנים צשצועתן, יסורין צשעה שמשגרין אותן על האדם, משציעין אותן שלא תלכו אלא ציום פלוני, ולא תאלו אלא ציום פלוני וצשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי קס פלוני ע"ש. ואמר הרה"ק מוהר"י מצעלוצ זי"ע, דצני ישראל יכולים לשנות זאת צתפלתם, שיסתלק החולי אפילו קודם הזמן, שהרי אנו רואים שהיה הגזירה צמצרים על ארבע מאות שנה (צראשית טו-יג), וגאלס ה' קודם

ישראל על ידי אמירתם נעשה ונשמע, ועל דרך שאמרו (שנת פת.) דקדמייתו פומייתו לאודנייתו, צרישא איצעי למשמע אי מצייתו קצלייתו וכו' ע"ש. הרי דמגודל אהבתם לה' הקדימו את המאחור, ואמרו נעשה קודם לנשמע, וזוהי זכו שגם ה' יקדים לטובתם את יום המאחור. ולכן נתעוררה צמתן תורה רפואות לישראל, אם כי השביעו להיסורין שלא תלכו אלא ביום פלוני, בזכות נעשה שהקדימו לנשמע, מחליף ה' את הזמנים, ומקדים את היום ההוא, שבו מוכן רפואתו מקדם.

ובתב צישמח משה (בספרו יין הרקח), נראה לי דאם אחד מישראל מקיים כראוי ובשלימות אשר אנכי מצוך היום, כאילו היום ניתנה, אין ספק שראוי להתרפא כדרך שנתרפאו כולם בשעת מתן תורה, דאם הוא מחשיב כן להתורה כאילו היום ניתנה, הרי ה' לך, ויתר מרעהו לדיק כל שכן הצורא ית"ש, וכל הרוצה יכול לרפא בדרך זה, שמקשר עצמו עם החולה, ומדמה בעצמו כאילו היום ניתנה, דהיינו שנקשר עצמו צמתן תורה בחשיקה ודביקה וחפיצה כשעה ראשונה בשעת מתן תורה ע"כ.

וקבלת התורה משפיע גם שפע של פרנסה, דמצינו בגמרא (צבא

קמא לה.) מאי דכתיב (מצוק ג-ו) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גויים, ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח, כיון שלא קיימו, עמד והתיר ממונן לישראל. רבי יוחנן אמר מהכא, הופיע מהר פארן (דברים לג-ג), מפארן [כשסיבצו והחזיר התורה על כל האומות ולא קיבלוה] הופיע ממונס לישראל ע"כ. ואם כן צודאי מדה טובה מרובה, שעל מה שקיבלו ישראל התורה, יופיע ה' ממונן לישראל.

ויש לנו להתצונן על גודל הזכיה, אשר צחר צנו מכל עם ונתן לנו את תורתו, וכמו שפירשו מאמרם, שבר מצוה מצוה (אבות ד-ג), שהשכר היותר גדול הוא, ענש קיום המצוה. ומוכה להצין ולהשיג, כי יפה שעה אחת צתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (שם ד-ו), שצנדיקים התענוג היותר הגדולה היא קיום מצות ה', והקורת רוח צוה עולה להם יותר גם מתענוגי עולם הבא.

וגראדה דעל זה אנו מצרכין צברכת התורה, אשר נתן לנו תורת אמת יחיי עולם נטע צתוכנו, על דרך שקיפר הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל, שראה פעם בחלוס, אחד מהתנאים יושב בגן עדן צחדר פשוט,

וילבן בעצרת הכל מודים דבעינן נמי
לכס, מאי טעמא, יום שניתנה
בו תורה (פסחים סא:). והוא להורות
כי הזוכה לתורה אשריך גם בעולם
הזה (אבות ו-ד), שיש לו תענוג נפלא
מחיותו בעבודת ה', יותר מהעשיר
בעשרו ומלך במלכותו, ועל כן עושים
שמחת הגוף ציומא דעצרתא.

ובדהיות שהיום הוא יום חתונתנו
לטובה, הרי סדר העולם
שנותנין מתנות, החתן נותן מתנות
להכלה, והעולם נותנין דרשה געשאנק,
כן אנו מבקשים והשיאנו ה' אלקינו
את ברכת מועדיך לחיים ולשלום,
ויושפע לנו שפע ברכה והצלחה, צני
חיי ומזוני רויחך, ובכל מילי דמיטב,
עדי נוכה לראות צישועתן של ישראל
בציאת בן דוד צב"א.

והוגה בתורת ה' על ספסל ושלחן
פשוט. ושאל הכי זאת היא הגן עדן.
והשיבו לו שאין הצדיק יושב בגן
עדן, אלא הגן עדן יושב בו, היינו
התענוג והקורת רוח ששורה בקרבנו
זהו הגן עדן שלו. — וכמו כן
בהזכה להשגת התורה, אז כל
השעשועין והחיות שיתכן להאדם
להגיע בהם בעולם, הרי זה מונח
בקרבנו בלבד. ועל זה מצרכין 'וחיי
עולם' כל החיות והתענוגים שבני
אדם מרגישין בעיני עולם, 'נטע
במוכנו', הם נטועים בקרבנו
בפנימיות נפשינו, ויפה להם תשובה
ומעשים טובים גם מחיי העולם הבא.
ואם כי אין הם יושבים בתוך תענוגי
העולם הזה, מכל מקום שעשועי
העולם יושב במוכס בקרבם, וחיי
עולם נטע במוכנו.

פרקי אבות פרישת נשא תשי"ע לפ"ק

אלקינו וגו', קרב אחת וגו' ואת
תדבר אלינו וגו' (דברים ה-כג), מכל
מקום הרי כמה דרכים למקום
שישמעו קול ה' ולא ימותו, וכמו
שדרשו קול ה' צבא (תהלים כט-ד), לפי
כחו של כל אחד ואחד ע"ש. אך ה'
רצה להורות לנו צוה, על מה שהזכיר

במשנה (אבות א-א) משה קבל תורה
מסיני ומסרה ליהושע וכו'.
הענין שהתורה ניתנה על ידי ממוצע,
משה רבינו, ולא קיבלו ישראל התורה
בעצמם. ואם כי ישראל ציקשו כן,
באמרם ועתה למה נמות וגו', אם
יוספים אנחנו לשמוע את קול ה'

התנא להלן, יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב (אבות א-ו), ורבן גמליאל היה אומר, עשה לך רב, והסתלק מן הספק (שם א-טו), ולכן מסר לנו ה' את תורתו על ידי רב ולא בעצמו, כדי ללמוד ממנו לקח לדורות הבאים, לבחור לעצמו רב וללמוד ממנו.

וזדהו פשוטו של מקרא, ויאמר ה' אל משה, הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט-ט). והיינו שעל ידי שיראו שאני מדבר על ידך, בזה יאמינו ישראל במשה. וברש"י 'וגם' כך יאמינו לעולם, גם בנביאים הבאים אחריו ע"כ. והיינו שהגם שלא יהיו עוד במדריגה זו של משה, מכל מקום ילמדו ממה שמסר ה' את תורתו על ידי ממוצע, שכן הוא בכל הדורות, וגם בנביאים הבאים אחריו יאמינו ישראל לעולם. ומה שמשה קבל תורה מסיני, שרצה ה' בזה להורות שצריכין לרב, מסרה משה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', שכן הוא בכל הדורות עד עולם.

אמנם נראה עוד בציאור הכתוב, בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם כך יאמינו לעולם. (ועיין ברמב"ן מה שכתב בציאורו). ויש לומר

בהקדם לצאר להלן בפרשה, ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וגו', והגבלת את העם סביב וגו', וירד משה מן ההר אל העם ויקדש את העם וגו' (יט-י). ויש להבין הלא משה נטוה בשמי מצות, מצות פרישה, ומצות הגבלה, ובקרא לא נאמר שנתן להם מצות הגבלה. ואם כי לא נאמר בהדיא שיצוה על זה לישראל, אלא נאמר לו שיקבע תחומין לסימן, מכל מקום הרי יש בזה אזוהרה לישראל, לא תגע בו כי סקול יסקל או ירה ירה. וברש"י (יט-יג) הוסיף, ואתה תזהירם על כך ע"ש. ולא מבואר בקרא שמשה ידבר עמהם מענין זה כלל.

וישוב נאמר, ויאמר ה' אל משה רד העד בעם פן יהרסו וגו', ויאמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלות אל הר סיני, כי אתה העדתה בנו לאמור, הגבל את ההר וקדשתו (יט-כ). וברש"י פירש לך רד והעד בהם שנית, שמרוזין את האדם קודם מעשה, וחורזין ומרוזין אותו בשעת מעשה ע"כ. ואכתי יש להבין, שלא מצינו כן בשאר מקומות שיצוה משה לישראל מצוה אחת פעמיים.

[וזרה **אזני** אחר זה דעת זקנים לבעלי התוס' (יט-כא)]

דרב חסדא הכוזב את נבואתו לוקה. ופריך עלה מאן מתרי ציה, אמר רבי חזריה נביאי. ופריך מנא ידעי, אמר רבי דכתיב (עמוס ג-י) כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. ופריך ודלמא הדרא ציה [פמליא של מעלה, וניחס על הרעה, והס אינס יודעים, והיאך מתרינן צו התראת ספק]. ומשני אם איתא דהדרי ציה, אודועי הוו מודעי לכולהו נביאי ע"ש. הרי לנו כי נבואה שנאמרה לנביא אחד, מתגלה הדבר ההוא לכל הנביאים, וכולם משיגים שנאמרה נבואה זו לנביא ההוא.

ובגמרא (מגילה טו.) אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא כל האומר דבר צבט אומר מביא גאולה לעולם שנאמר (אסתר ז-כג) ותאמר אסתר למלך צבט מרדכי ע"כ. וצמסנה (אבות ו-י) דהתורה נקנית צמ"ח דברים, והאחרון שבהם שצוה נגמר קניני התורה, הוא האומר דבר צבט אומר. ויש להצין מהו השצח העצום צוה להביא גאולה, אם אינו מתלצב בטליתו של חצירו. וכתב צאמרי אמת (ליקוטים סו:) דצבט שנהגלה לנביא צרות הקודש, נודע גם לנביאים אחרים. והנה אמרו (מגילה ז.) דמגילת אסתר צרות הקודש נאמרה שנאמר (אסתר ז-כג) ויודע הדבר למרדכי ויגד

שכתב, תימנה מה השיב לו משה להקצ"ה, וכי לא מצינו כמה מנות שיש בהן כמה אזהרות. ועוד על מה השיב לו הקצ"ה אחרי כן לך רד וכו' ועלית. ויש לומר הפשט דקרא, לפי שלא התרה משה את ישראל על מנות הגזלה שהיא צמיחה, רק על מנות פרישה הזהיר, כמו שתמצא למעלה, לפיכך אמר לו הקצ"ה לך העד צבט, דיותר היה לך להזהיר על מנות הגזלה שהיא צמיחה יותר מן המנות כולן. ועל זה השיב לו, לא יוכל העם לעלות כי אתה העדות צנו וגו', כלומר גם אני ואהרן בכלל ציווי ההגזלה, וכיון שנהיה עמהם שם נתרה צבט ולא יעלו. ועל זה השיב לו הקצ"ה לך רד ותזהיר מעתה, ועלית אתה וגו', כלומר לא תהיה עמהם צבט מעשה, ולא יהיה להם מי שיזהירם, מיד וירד משה ויאמר אליהם מנות הגזלה ע"כ. ואכתי לריך ציאור, הלא זריזין מקדימין למנות, ולמה לא התרה צבט משה תיכף, צעת שצוה עליהם מנות פרישה].

וגראה דאיתא צמסנה (סנהדרין פט.) הכוזב נבואתו [שלא אמרה, כגון יונה צן אמתית], והמוותר על דברי הנביא [המפקירם, שלא חשש למה שאמר לו הנביא] וכו', מיתתו צידי שמים. וצגמרא תני תנא קמיה

לאסתר המלכה [מי גלה לו, אלא
 צרוח הקודש נגלה אליו] ע"ש. ואם כן
 מיד נודע זאת גם לאסתר שנחשבת
 משצב הנביאות (שם יד:), ומרדכי הגיד
 לה כי לא ידע שהיא נביאה, על כן
 היתה יכולה לומר בשם עצמה למלך,
 ועם כל זה נהגה טובת עין במרדכי,
 וזה טובת עין מביא גאולה לעולם.
 וזה השבח הגדול גם בקנין תורה,
 שתלמיד חכם צריך שלא יהיה לו עין
 רעה במשנתו של חצירו. ולכן מי
 שנוהג טוב עין במה שידוע מעצמו,
 ומכל מקום יש לו עין טובה שיהיה
 נקרא על שם חצירו, לזה נקנה
 התורה. ומשה שר התורה נהג בה
 טובת עין ומסרה לישראל (מדרים לח.).
 ע"כ.

והמתבונן בזה ילמוד גדול מדרגתה
 של אסתר המלכה,
 שהיתה יכולה לומר זאת בשם עצמה
 להמלך, שהיא הצילה את המלך
 ממתה ודאית, והיתה נחשבת יותר
 צעניו, עם כל זה מסרה טובת הנאה
 מבשורה זו, שמהיה נרשמת על שם
 מרדכי. ובגדל ענותנותה לא מנינו
 שתודיע אפילו למרדכי שגם היא
 נביאה, וידעה זאת כבר מעצמה.

ואיתא במדרש רבה (דברים ט-טו) הן
 קרבו ימך למות, קרא את

יהושע (לא-יד), אמר לפניו רבש"ע
 יכול יהושע ארכי שלי וזהא חי. אמר
 הקדוש צרוך הוא עשה לו כדרך
 שהוא עושה לך. מיד השכים משה
 והלך לביטו של יהושע, נתירא יהושע
 ואמר משה רבי בוא אללי, יאזו
 להלך, הלך משה לשמאלו של יהושע,
 נכנסו לאהל מועד, ירד עמוד הענן
 והפסיק ציניהם. משנסחלק עמוד הענן
 הלך משה אלל יהושע ואמר מה אמר
 לך הדיבור, אמר לו יהושע, כשהיה
 הדיבור נגלה עליך יודע הייתי מה
 מדבר עמך. אותה שעה נעק משה
 ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת.
 ושלמה מפרשה (שיר ח-ו) כי עזה
 כמות אהבה קשה כשאל קנאה, אהבה
 שאהב משה ליהושע ומה שקינא משה
 ביהושע ע"כ. וידוע בזה פירוש הגר"א
 ז"ל (הוצא בחורת משה פ' וילך בשמו).
 אמנם בספר מכתבי תורה לבעל
 האמרי אמת ז"ל (סימן יט) כתב בזה
 בשם חכם אחד לפרש, שיהושע אמר
 הדבר למשה בניחותא, כשהיה הדיבור
 נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר
 עמך, כי הנגלה לנביא אחד נודע גם
 לנביאים אחרים, ואיך יתכן שאין אתה
 יודע מעצמך, ועל כרחך עתה משתנה
 עליך קדרי בראשית ודפח"ח.

ובזה היה נראה לבאר גם כן מה
 שמנינו באברהם, שאמרה לו

שאמרו חז"ל שכל הנביאים שומעים אמירת הנבואה לאותו הנביא שנאמרה אליו וכנ"ל, וזה שטענו מרים ואהרן, שלו היה כדברי משה רבינו ששמעו כן מפי הגבורה, הלא גם בנו דיבר, רנו לומר הלא גם אנחנו נביאי ה', ואיך לא שמענו שאמר לו כן השי"ת, ועל כרחק שאין דבריו ששמעו כן מהשי"ת נכונים. והשיב להם השי"ת שנבואת משה רבינו שאני, ואותה אין שומעין שאר הנביאים, כי פה אל פה אדבר צו ותמונת ה' יציט וגו', שמשה רבינו היה מסתכל באספקלריא מאירה, וכל הנביאים באספקלריא שאינה מאירה, וכיון שכן לא היה ביכולתם לשמוע נבואת משה רבינו ע"ה ע"ש. ובספר דף על הדף (שנת פו.) כתב להעיר מזה דברי התוס' שם (ד"ה ואחא) ע"ש.

ובזדה נבוא אל המכוון, כי הנה צמדריגת הנבואה של משה רבינו נאמר, פה אל פה אדבר צו, ומראה ולא צחידות, ותמונת ה' יציט (צמדבר יז-ט). ולמדריגה זו זכו ישראל בשעת מתן תורה, שנתעלו למדריגת הנביאים, וכמו שנאמר גם בהם, פנים צפנים דבר ה' עמכם צהר מתוך האש (דברים ה-ד), הרי נאמר עליהם מעלה זו שנאמרה נבואת משה. (ועיין בצרדס יוסף פ' יתרו אות עב.) ואם כן

שרה, גרש האמה הזאת ואח צנה וגו', וירע הדבר מאד צעיני אצרהם וגו', ויאמר חלקים אל אצרהם, אל ירע צעיניך על הנער ועל אמתך, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה (צראשית כ"ג). וצרש"י למדנו שהיה אצרהם טפל לשרה צנציאות (שמור"א-א) ע"כ. וצפשוטו הכוונה ששרה אמרה כן מצד הנבואה, ומזה שאצרהם לא השיג נבואה זו אלא שרה, יש ללמוד שאצרהם טפל לשרה צנציאות. ולפי מה שנתבאר יש לומר, דלכאורה יש להצין, דכיון דמה שנתגלה לנביא אחד מתגלה לכל הנביאים, איך יתכן שלא השיג אצרהם הנבואה שנתגלתה לשרה. אך יש לומר דזהו רק צנציאים השוים למדריגת הנביא שמתגלה לו, או שהם גדולים עוד יותר מהנביא ההוא, על כן הם משיגים נבואתו. אבל כשמתגלה דבר לנביא שגדול יותר צמדריגה, אין הנביאים הקטנים משיגין זאת. ולכן שפיר למדנו מכאן, שהיה אצרהם טפל צנציאות לשרה, ממה שלא השיג אצרהם הנבואה שנאמרה לשרה.

שוב הראוני מה שכתב החיד"א (סו"פ צהעלותך) צשם המהרי"ט לפרש דברי מרים ואהרן, הרק אך צמשה דיבר ה' הלא גם בנו דיבר (יז-ב), דיש לפרש המכוון על פי מה

ומזה השיגו ישראל גודל מעלתו של משה, הלך הם שמעו נבואת ה' אלי, כי ציוס השלישי ירד ה', ומשה מוסיף יום אחד, וה' כביכול מכניע עצמו לדעתו, שלא ירדה שכינה עד נפרא דשצתא.

ויעוד גם זאת, כי על מצות פרישה היה למשה ציווי ה' לאומרם, לך וקדשתם היום ומחר, על כן אם לא ימסור זאת לישראל בעצמו, הרי זה כמו כובש נבואתו. אבל מצות הגבלה, שלא נאמר לו בפירוש לומר להם, אלא הוא מובן מעצמו שצריכין לידע זאת, שלא יבואו לידי מכשול בגשתם אל ההר, וכיון שידע משה שכל ישראל השיגו זאת, לא הרגיש שהוא צריך לומר להם זאת בפירוש.

אמנם ה' אמר לו, רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות, ויש למסור להם מצות הגבלה, שעדיין לא מסרת לידם. ועל זה אמר משה, כי הוא שלא לצורך, ולא יוכל העם לעלות אל הר סיני, כי אתה העדותה בנו לאמור הגבל את ההר וקדשתו, שהם עצמם כבר שמעו והשיגו מה שאתה העדתה בהם. אמנם ה' השיב לו, שאף על פי כן יש לזרום, לך רד והעד בהם, שאל יהרסו לעלות אל ה'.

כאשר דיבר ה' אל משה, השיגו זאת גם בני ישראל, וכדרך הנביאים שיודעים הנביאות שנאמר לנביא פרטו, ומזה נתחזק להם נבואתו של משה רבינו. וזהו שאמר ה' אל משה, הגה אנכי בא אליך בעב העין, בעבור ישמע העם בדברי עמך, שצשעה שאני מדבר עמך ישמעו גם הם, כי הנביאים משיגים הדיבור שנאמרה לנביא, ולכן גם כך יאמינו לעולם.

ובערתה יש לומר, דמשה רבינו השיג שהכלל ישראל נתעלו למדריגת הנבואה, והם שומעים מה שמדבר ה' עמו, ולכן אין צורך למסור להם מצות ה' בהגבלה, כי גם הם שמעו כמותו דבר ה', וצאמת לא מסר להם מצות הגבלה. אמנם מצות פרישה, הן אמת שגם זאת השיגו ישראל ואין צורך להודיעם, אך צהיות שהוסיף משה יום אחד מדעתו (שצת פו.), ושינה דברי ה' שאמר לו, לך אל העם וקדשתם היום ומחר, כי ציוס השלישי ירד ה', והוא הוסיף יום אחד, היו נכונים לשלשת הימים, לסוף שלשת ימים, הוא יום רביעי (רשי" יע-טו), על כן הוצרך להודיעם מצות פרישה, שלא יעשו זאת כמו שהשיגו נבואתו היום ומחר, אלא יוסיפו יום אחד. אבל במצות הגבלה שלא נשתנה דיבורי ה', לא הוצרך להודיעם. —

וּנְרָאָה דליתא בגמרא (יצמות פט:) אין צית דין מתנין לעקור דבר מן המורה, אלא בשב ואל תעשה, דלאו עקירה צידים הוא ע"כ. ולכאורה הרי משה עקר נתינת התורה ליום אחד, ועקר מישראל כל מצות ה' ליום שלם. אמנם אמרו שם, דנביא שאני, דכתיב אליו תשמעון (דברים יח-טו), אפילו אומר לך עבד על אחת מכל מצות שצתורה, כגון אליהו זהר הכרמל, הכל לפי שעה, שמע לו [שהקריב צבמה, ושעת איסור הצמות היתה, ואיכא כרת דשמוטי חוץ וכרת דהעלאה] ע"כ.

וּבְגִמְרָא (סנהדרין פט:) הוסיפו דצמותחוק לנביא אמנת יש לשמוע לו, דאי לא תימא הכי אצרהס זהר המוריה היכי שמע ליה יחוק [מה שלא נאמר לשום אדם להקריב את צנו], אלא היכא דמוחוק שאני ע"כ. ומעתה הגם שהצינו ישראל שמשה עוקר מהם התורה ליום אחד, שהרי שמעו הנצואה למשה לך וקדשתם רק היום ומחר, ומשה מוסיף יום אחד מדעתו, מכל מקום נריכין הם לשמוע לו כיון שהוא מוחוק לנביא, דוגמת יחוק ששמע לאצרהס צמעשה העקידה. ולכן כאשר ירד ה' רק ציום הרביעי, היה תוקע צקול שופר, צאילו של יחוק, שממנו נלמד

וּבִזְזָה היה נראה לצאר ציתר שאת מה שאמר הכתוב, ויהי קול השופר הולך וחוק מאד, משה ידבר והאלקים יענו צקול (יט-יט), ולכאורה הלא נריך היה הכתוב לומר, משה דבר והאלקים ענה צקול, צלשון עבר. ופירשו צו, כי משה הוסיף יום אחד לימי ההכנה, והש"ת הסכים לך, והשכינה נתגלתה אך ציום השלישי. וצזה הוכח כוחה של תורה שצעל פה, שתקנתם של חכמים נעשית תורה. יוצא איפוא, שקול השופר אשר נשמע רק ציום השלישי, הכריז ואמר, כי לתמיד ולדורי דורות כאשר משה ידבר, כלומר, מנהיג הדור המסמל את משה ידבר את דברו, יהא ידוע לכל, כי האלקים יענו צקול, שזהו קול האלקים והסכמתו נתונה על זה ודפת"ח.

וּנְרָאָה דהנה צרש"י (יט-יג) כתב, דהשופר אילו של יחוק היה ע"כ. ומקורו צפרקי דרצי אליעזר (פרק לא) אותו האיל לא יצא ממנו דבר לצטלה וכו', שתי קרניו של איל, של שמאל נשמע קולו על הר סיני שנאמר ויהי קול השופר, וקרן של ימין הוא גדול מן השמאל, ועמיד לתקוע צו לעמיד לצוא צקיבוץ של גליות וכו' ע"ש. ויש להצין למה היה קול השופר צמתן תורה צאילו של יחוק דייקא.

כי יש להטות האוזן לשמוע בדברי נביא אמת, גם כשעוקר מצות התורה בקום ועשה, להרוג נפש מישראל, ויחזק היה מוכן למסור נפשו על זה.

ובשזו"ת חתם סופר (או"ח סימן ר"ח ד"ה 77 ט) כתב, רגיל אני לומר צמח דאמרינן (בתפלת מוסף דראש השנה) ועקידת יצחק לזרעו היום צרחמים תזכור, ולא אמרינן עקידה שעקד אברהם, כמו שאמר בתחלת הצרכה שם, כי אברהם אבינו שמע מהקב"ה עצמו, אצל יצחק מסר נפשו על מצות חכמים. וזהו עיקר ענין העקידה אשר נחשב לנסיון גדול, וזכותו מגין לעולם כמו שאמרו חז"ל (ב"ר יו-ד) ואת המאכלת שבזכותו אוכלים כל ישראל. ויש להאריך ולהסביר הנסיון הגדול הלו, כי לא רק בשביל להציל נפשו היה מקום לטרב, אלא גם בשביל לילך בדרכי ה' היה מקום לטרב. כי הנה אברהם וגם יצחק צנו חכמים גדולים היו והשכילו ענין וסוד הקרבנות, כי ידעו עד היכן הדברים מגיע וכו'. והם ידעו והשכילו שאי אפשר בשום אופן בעולם כלל וכלל שירצה השי"ת בקרבן אדם, שאילו לא השכילו כן, כבר היה אברהם מקריב ישמעאל או יצחק בנו, אלא שזה אי אפשר בשום אופן בעולם. ומכל מקום אברהם צחוס

לצנו לא הרבה כלל. אצל אין מן התימה על אברהם כי הוא שמע כן מן הקב"ה עצמו, לכן לא היה הנסיון גדול כל כך, אצל מהתימה על יצחק, שקיבל מאברהם מה שהוא נגד השכלתו ואי אפשר לשמוע כלל, מכל מקום לא הרבה אחר דברי חכמים ושמע ופשט נוארו, וזה הוא לנו זכות העקידה, משום הכי ועקידת יצחק תזכור, להשומעים לתורה שבעל פה, ואינם מהרהרים אחר דברי חכמים ותקנותיהם וגזירותיהם, אצל מי שאינו בכלל זה אין לו חלק בתפלה זו ע"כ.

ואם כן המסירת נפש של יצחק, מורה שיש להכניע עצמם לשמוע דברי חכמים, וכמו כן עשה אז כביכול ה', שהוסיף משה יום אחד מדעתו, ולא ירדה שכינה עד יום הרביעי, שגם הקב"ה בעצמו ציית לדבריו, והוא דוגמת הנסיון של יצחק אבינו, שלא שמע מפי ה' אלא מפי אברהם, ומוכן היה למסור נפשו על דברי חכמים. וזהו ויהי קול השופר, אילו של יצחק, קולו הולך וחזק מאד, ומשמיע לדור ודור, שכאשר משה ידבר, שתמיד כאשר חכמי ישראל ידברו, האלקים יעננו בקול, גם הקב"ה כביכול מסכים אתו ומכניע עצמו לדעתו.

מהעצה ההוא מכשול שלא יכלו למנוע זאת מתחלה, והעצה נהפכת לו לרועץ. לא כן אם מקבל עצה מחכם ונדיק הלומד תורה לשמה, 'נהנין' ממנו עצה ותושיה, הקצ"ה עומד ללדו של החכם, שעלתו יעשה פרי, והמסבב כל הסיבות יעמוד לימינו שיוכל ליהנות מהעצה ההוא שנתן לו החכם.

ויסופר על הגה"ק מרן מוהר"ד מצעלוא ז"ע, שאחד שאל פעם בעצתו, ואמר לו חוות דעתו. והלה התחיל לטעון שיש גם עצה אחרת, ואולי דרך זה טוב יותר להללחמו. והשיב לו, הן אמנת ש'בעל בתיש' עתך נכונה יותר, אבל כיון שזה לא עלה בלבי, המושכל הראשון של נדיק הוא רוח הקודש, ותעשה כמו שאמרתי לך מתחלה ותלנית. — ועל זה הזהיר התנא במשנתיו, עשה לך רב והסתלק מן הספק, אחר שעשית אותו לרב, לא יהיה לך עוד שום ספיקות בדבר, הן זו והן בדבריו, כי מעלת אמונת חכמים שגבה מאד, ובדאי שה' ישלים כל דבריהם לטובה האמיתית.

ובאמת כח החכמים גדולה מאד, ותגזר אומר ויקס לך (איוב כז-כח), ואמרנו חז"ל (שבת סג.) הקצ"ה גזר והנדיק מצטלה, נדיק גזר

ובתפארת שלמה (פ' בשלח ע"פ וישבו) כתב, **דשורש** אמונת חכמים להאמין בדבריהם של נדיקי הדור אשר רוח ה' נוססה בם, וכל הענין שיאמרו ויעשוהו, אף בדבר הרשות, ואף שהוא נגד השכל הפשוט, ואף כי יאמר שאינו מפי ה' כמו הנביא, כי בזה חכם עדיף מנביא. כי הנביא אשר ידבר דבר בשם ה', כה אמר ה', אינו שייך האמונה זו זולת בדבר ה' אשר דבר, ויאמינו בקול ה' על ידי נביאו. אבל אמונת חכמים הוא האמונה בדברי החכם עצמו, אף שהוא נגד השכל ולא מפי ה', אף על פי כן נהנין ממנו עצה ותושיה, וכאשר יגזר אומר כן יקום בכל דבריו גם בדברי עולם הזה ועצות אנשים במשא ומתן וכיוצא. ובדרך הזה יהיה הגאולה במהרה צימינו כימי לאתך מארץ מצרים (מיכה ז-טו), ומי שאינו מאמין בכל זה, הנה הוא מעכב הגאולה וגורם גלות וכו' ע"ש.

ואמרו (אבות ו-ה) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו', ונהנין ממנו עצה ותושיה. ופירשו בזה דעצה הגונה יכולים לקבל מכל מי שהוא פקח וחכם, גם אם הוא עם הארץ. אבל אם בסופו יוכל ליהנות מהעצה זהו ספק גדול, כי כמה פעמים רואים שבסופו מתגלגל

בלעדי זרכת הכהנים. זרם, השי"ת שהוא נופה כל הנסתרות עד סוף כל הדורות, רואה לפעמים מראש כי זאם יתעשר אדם פלוני סופו לסטות מדרך היהדות, או שיתמעט עיסוקו בתורה ועבודה, ועל כן הוא מונע ממנו את העשירות. אולם, אם הכהן או הנדיק מצרכים את אותו האדם, השי"ת מסכים עם זרכתם. לפיכך צויה על הכהנים לזרך את בני ישראל, כי הלא הם לא יוכלו לראות עתידו של אדם ולא תהא צפניהם שום מניעה, וכאשר יזרכו הם, יתקיים ממילא ואני אצרכם, אף שרואה אני כי לא תצמח טובה מזה ע"כ.

דרי לנו גודל חסד ה', שמסר הצרכות לכהנים עובדי ה', שגם כאשר יש מניעה מאל ה' לטובתו של אותו האדם, מכל מקום על ידי זרכתם ישתנו קדרי מעלה שמהיה הצרכה שרויה צמעשי ידיהם לצרכה ולא לקללה.

והקצ"ה מקיים ע"כ. וכתב צתפארת שלמה (ריש מאמרי שזועות) דזהו אחת מהאמונות החזקות שצדינו, ואם אחד אינו מאמין בזה אינו בכלל יהודי. וזה שמעתי פירוש הכתוב (דברים יח-יז) ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך, פי' זה הכח צעממו נתן הקצ"ה להנדיקים שיאמרו לא כן, פי' שיצטלו גזירות המקום צ"ה צדיצורם ע"כ. ומי שמטה אצו לשמוע דברי חכמים, ומכניע דעתו לדעתם, צמדה שמודד מודדין לו, שהקצ"ה מאזין אצו לדברי חכמים המתפללים צעדו.

ובציונו צפרשתנו מצות זרכת כהנים, דבר אל אהרן ואל בניו לאמור, כה תזרכו את בני ישראל וגו' (ו-כג). וכתב צספר לקוטי מגדים צסם הרה"ק רצי אהרן מקארלין ז"ע, דלכאורה לשם מה צריך היה הקצ"ה לצוות על הכהנים כי יזרכו את בני ישראל, והלא יכול הוא להשפיע עליהם טובה וזרכה אם ירצה צכך, גם

בסעודה ילישית פרשת נשא תשי"ע לפ"ק

(סוכה נג.) צשעה שכרה דוד שיחין קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא, אמר דוד מי איכא דידע [דוד לא

כה תזרכו את בני ישראל וגו', ושמו את שמי על בני ישראל ואני אצרכם (ו-כג). ונראה דאיתא צגמרא

הכלי, על זה אמרו חז"ל (עוקצ"ג-ג) לא מנח הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום ע"ש. וכתב זנועם מגדים צפרשתינו, כי בזמן שיש שלום בישראל, אזי נקראים בלשון יחיד, ולכן נאמרה ברכת כהנים בלשון יחיד, שהברכה נריכה לאותו דבר שיהיה שלום על ישראל. וזה ענמו מאמר הכתוב, כה תברכו את בני ישראל, על אופן זה תוכלו לברך את בני ישראל, 'אומר להם', בעת שתוכל לומר להם 'יברכך' בלשון יחיד ע"ש. וזהו שאמר הכתוב בסיום הברכה, ושמו את שמי על בני ישראל, להשים על הלב מה שאמרתי בשמי, שיש למחותו עבור שלום, ומזה יתבוננו להיות מתלמידיו של אהרן אהב שלום ורודף שלום, ואז אזי אברכם, שיהיה להם בזה כלי בית קיבול לחול בו הברכה.

ובספר נתיבות עולם להמהר"ל (נתיב השלום פרק א) כתב, דהא דהתירה התורה למחוק את השם כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, דכשמוחק הוא כחוזר וכותב את השם מיד, דהרי שלום הוא שמו של הקב"ה, וכדכתיב (שופטים ו-כד) ויקרא לו ה' שלום (שנת י'): ע"ש. ולכאורה הלא שם שלום לכמה פוסקים הוא מהשמות הנמחקים (עיין נקודת הכסף י"ד סימן רעז), והשם הו"ה אינו

היה מורה הלכה צפני רבו אחיתופל, והוא היה שם] אי שרי למכתב שם אחספא [מפני שהחרס זולל ויורד ואינו קף, כדי שירד וינוח על הנקב, ובאגדת דספר שמואל מפורש שמואל דוד על פני נקב התהום, וכתוב בו שהיה שם מששת ימי בראשית] ונשדיה בתהומא ומנת. ליכא דקאמר ליה מידי, אמר דוד כל דידיע למימר ואינו אומר יחנק בגרונו. נשא אחיתופל קל וחומר בענמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו [לכדוק את הסוטה, ואם טהורה היא היא שלום ציניהם], אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה [שכתב במגילה יתן ה' אותך וגו', כדכתיב וכתב את האלות האלו וגו' (במדבר ה-כג)] ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה ע"כ.

ובמודרש רבה צפרשתינו (ט-כ) הביא בזה עובדא מרבי מאיר, שבזיה כבודו כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, ואמר לא יהא כבוד מאיר גדול מכבוד קונו, ומה אם שם הקודש שנכתב בקדושה, אמר הכתוב שימחה על המים בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו, וכבוד מאיר לא כל שכן ע"ש.

והנה לכל ההשפעות וברכות נריך להאדם כלי לקבלם, ומהו

מהנמחקים, ואם כן זכתיצת שם שלום
לא מתקן מה שמוחק השם הו"ה.

זפועל ציניהם חזרה, לכן התירה
התורה.

אך יש לומר דאיתא בגמרא (סוטה
יז.) איש ואשה שזכו שכינה
ציניהם, שהרי חלק ה' שמו ושיכנו
ציניהם, יו"ד באיש וה"א באשה ע"ש.
ואם כן סוטה שמתפרדת מזעלה, הרי
יש פירוד בין השם י"ה, וזמחיקת
השם לעשות שלום בין איש לאשתו,
חזרת ומתאחדת ציניהם השם י"ה,
והוי כחזור וכותב את השם מיד.

וי"ש לומר עוד, כי הכתוב אומר,
ואם לא נטמאה האשה וטהורה
הוא, ונקתה ונזרעה זרע (ה-במ).
ובגמרא (סוטה כו.) שאם היתה עקרה
נפקדת דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי
ישמעאל וכו', שאם היתה יולדת
נקבות יולדת זכרים וכו' ע"ש.
ולכאורה יש להבין טעמא, הלל סוף
כל סוף עשמה האשה שלא כהוגן,
שעברה על איסור יחוד ונסתרה, ולמה
מגיע לה שכר ונקתה ונזרעה זרע.
ונראה דהנה איש ואשה שזכו שכינה
ציניהם, שם י"ה, אמנם עדיין אין
השם שלם כי חסר ו"ה. ויש לומר
דאיתא בתיקוני זוה"ק (תיקון נה פת.)
הו"ה אינון אבא ואימא ברא וברתא
ע"ש. ולכן מלות פריה ורביה הוא צבן
ובת (יבמות סא:), וזוה נשלם השם
הו"ה צמילואו.

ובקו"ץ אליהו להגר"א (פ' חיי) כתב,
ולבני הפלגשים אשר לאברהם
נתן אברהם מתנות וגו' (כה-ו).
וברש"י נשים זכותה, פלגשים בלא
כתובה. דאיתא בגמרא (בבא קמא פט.)
אסור לו לאדם שישהא את אשתו
אפילו שעה אחת בלא כתובה, והטעם
כי באיש ואשה יש שם י"ה, ולמען
למלאות השם הו"ה, נותנים להאשה
כתובה, כתב ו"ה, ולכן אסור לדור
בלא כתובה שלא יפרד השם. והנה
זפלגש שאין לה כתובה (סנהדרין כא.),
נחסר השם ו"ה, ואין ציניהם אלא
פלג שם, וזהו ולבני הפלגשם חסר
כתב ע"כ. — ואם כן זכתיצת שיש
פירוד זשם הו"ה, וכשמחוקין את
השם הו"ה לעשות שלום בין איש
לאשתו, מתמלאת תיקף השם הו"ה

ובערתה זסוטה שמוחקין את השם
הו"ה, כדי לעשות שלום
בין איש לאשתו, משלימים זזה השם
שנמחק שמתחדים שם י"ה שיש
ציניהם. אך זזה יש רק השלמה לפלג
השם, וחסר עדיין הו"ה שנמחק, על
כן מבטיחה תורה ונקתה ונזרעה זרע,
וזוה יושלם השם הו"ה כולו, כי ברא
וברתא הוא ההשלמה של ו"ה.

צידו שלא יוכלו צרצות הימים להכזיבו על פניו, ולהוכיח לו היפך ממעשים בכל יום. ומזה נראה בעליל כי הדברים כנים ואמיתיים, ודברי אלקים חיים הם, וזה אות ומופת גדול על מציאות השי"ת ויכלתו בעליונים ובתחתונים לעשות זהם כרצונו, ועל התורה מן השמים.

ואם כן ממה נפשך מותר למחוק המגילה, אם טעורה היא, הריהו צא לעשות שלום ומותר, ואם אמת הדבר שנטמאה, אם כן יתקדש שם שמים בשעת ההשקאה והעונש, ותתפרסם אמונת השי"ת ואמונת התורה בלב הרואים, ואין לך כתיבת השם גדול מזה מה שמפרסמים אמונת ה' בלב ישראל וכותב את השם על לוח לבם. ואם כן גם צוה שיך ההיתר שהזכיר המהר"ל ז"ל, דהוי מוחק על מנת לכתוב, ושפיר דמי. ובגמרא (שבת קטז.) ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה, ימחה על המים, הללו שמטילין קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהן שבשמים על אחת כמה וכמה, הרי דלעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים הוא קל וחומר משלום שבין איש לאשתו ע"כ.

ובזה היה נראה לצאר הכתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא

והנה בארץ נבי (מועדים רנא.) כתב להעיר על דברי המהר"ל הנ"ל, דהא תינתא אם באמת היתה טעורה ונקתה ונורעה זרע, שפיר הוי המחיקה לצורך עשיית שלום בין איש לאשתו, אבל אם זינתה, דאז אין המחיקה לתכלית זאת, ואדרבה היא צאה להרחיקה ריחוק עולמית, וכמו שנאמר וצתה בטנה ונפלה ירכה, איזה היתר יש אז למחוק את השם. וכתב דלפי מה דאיתא בספרים הק', דמנחת סוטה היא רחיה צרורה על היות תורה מן השמים, כי בכל חוקי העמים ונימוסיהם, אין בנמנא וגם אי אפשר להמציא נימוס כזה, שאם נסתרה אשת איש נגד רצון בעלה עם איש זר, ישקוה מים מעורבים עם מחק מגילה, ואם נטמאה, הרי תיכף כששותה פניה מוריקות, וצתה בטנה ונפלה ירכה, והוא למעלה מדרך הטבע, ואינו מושג בשכל האנושי כלל, והוא מופת חותך להשיב לאפיקורס ולהקהות שינוי של הכופר בהשי"ת ובתורתו הק'. וידוע כי המקרה לא יתמיד, ודבר זה היה נוהג זמן ארוך יותר מאלף ושלש מאות שנה עד זמנו של רבי יוחנן בן זכאי שהיה בסוף זמן בית שני, וגם אחרי החורבן כדאיתא בגמרא (ראש השנה לא:) וכו'. ואיך לא פחד משה רבינו לכתוב דין כזה בתורה, אם לא היה צרור כשמש

אראנו נאום ה' (ירמיה כג-כד), כי המתבונן בפרשת סוטה יתחזק אללו גם כן האמונה של עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים (אבות ב-א), שהרי הדברים היו בסתרי סתרים, ואין שום אדם יודע האמת אלא הסוטה והצועל, ואף על פי כן המים המאחרים היו מראים באצבע מה שנעשה בחדרי חדרים. ובמחייט השם בהמים התברר לעין כל גודל השגחתו ית"ש בפתחוניהם, כי תמיד יש עין רואה על מעשי בני אדם גם בסתרי סתרים, והמים מזכירים אם נטמאה או לא. ופרשת סוטה לא על עצמו לבד יצא ללמד, אלא על הכלל כולו יצא, כי כן הוא בכל מצות ה', שיקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, כי יש עין רואה על הכל. וזהו שרימו הכתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, ומי מעיד על זה לעיני בשר, על זה אמר נאום הו"ה, השמות הנמחקים במי המרים המאחרים, המה אומרים ראו והתבוננו כי יש עין רואה גם בחדרי חדרים.

וזדו הענין שאמרו חז"ל (סוטה ב). רבי אומר, למה נמכה פרשת יזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה, יזיר עצמו מן היין [שהיין מביא לידי קלות ראש] ע"ש. והיינו כי הרואה סוטה

בקלקולה, משים ללבו גודל ההשגחה העליונה של העין הרואה על כל מעשי האדם. ורואה בעיני בשר איך עונשי התורה מתקיימת, שעל עונשי הסוטה והצועל יחד, אי אפשר לומר כי מקרה הוא, ומתברר לו בחוש כי עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים, על כן נותן ללבו להזהר ולהשמר ביתר שאת שלא יבוא לידו מכשול של חטא ועון, והסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, ועבור זה פורש עצמו מן היין, שלא יבוא ח"ו לידי קלות ראש שיביאנו לידי חטא.

וְלִבָּן מקיימת הפרשה, זאת 'תורת' הקנאות אשר תשטה אשה (ה-כט), כי פרשה זו על כל התורה כולה יצתה ללמד, הן ללמוד שמורה מן השמים היא, והן ללמוד השגחת ה' בעולמו על כל מעשי בני אדם גם בחדרי חדרים. ואמר הכתוב, אם לא שכב איש אותך וגו', הנקי ממני המרים וגו' (ה-ט), ויש צוה אמתיות ה' נקי, כי תכליתו הוא גם להורות כי חמשה חומשי תורה אין עליה פקפוק.

עוד יש לומר לבאר מה שאמר, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, כי אמרו חז"ל (שבת קיט). עשירים שבשאר ארצות צמה הן

הוא בסכנה, זולת שמזילין ישראל
 אותה על ידי שמירת השבת. וקיימא
 לן המזיל מוטו של ים ומשוליתו של
 נהר, לעצמו הציל (בבא מציעא כד.),
 ולכן על ידי השבת אנו זוכים לנחלה
 צלי מצרים גם בעולם הזה ודפח"ח.

וְלִבְּךָ כַּאֲשֶׁר הִכְהִינִים מִצְרַיִם אֶת
 יִשְׂרָאֵל, יִבְרַכְךָ ה' בְּמִמּוֹן וְכו',
 הרי יש טענה שכל זה הוא חלקו של
 עשו, ולא יחול הברכה על ישראל. על
 כן קיים הכתוב, ושמו אֶת 'שמי' על
 בני ישראל, מהו שבת, שמא דקודשא
 בריך הוא (זה"ק ח"ב פמ:), ועל ידי
 שמירת השבת הם מקיימים את
 העולם, ויש להם חלק גם בעולם הזה,
 ואז ואני אברכם, ויזכו לשפע גם
 בעסקי העולם הזה.

זוכין, בשביל שמכבדין את השבת,
 ואמרו (שם קיח). כל המענג את השבת
 נותנין לו נחלה צלי מצרים וכו',
 ונותנין לו משאלות לבו ע"ש. ומצואר
 צבני יששכר (שבתות ז-יז) כי יעקב
 ועשו חלקו עצמם, ונטל עשו לחלקו
 עולם הזה ויעקב עולם הבא (מד"א
 זוטא יט), ולפי זה יקשה איך רשאים
 אנו ליהנות מהעולם הזה. אמנם
 ידועים דברי האור החיים הק', כי
 ששת ימים עשה ה' את השמים ואת
 הארץ (שמות כ-יא), שהשי"ת לא ברא
 את העולם רק לששת ימים, ועל ידי
 יום השבת נבראים שוב מחדש ששת
 ימים עם כל צבאם, ואילו יצויר ח"ו
 באיזה זמן שיהיה העולם מצלי שומר
 שבת, היה העולם חוזר לתוהו ובוהו.
 ואם כן בכל שבת בשבתו העולם הזה

לעילוי נשמת
מוה"ר ר' יצחק ב"ר יוסף הלוי מיזליק ע"ה
נפטר ז' אייר תש"ע לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י חתנו
מוה"ר ר' אברהם פנחס בערקאוויטש הי"ד

לעילוי נשמת
מוה"ר ר' ירחמיאל אהרן יוסף ב"ר אשר לעמל ע"ה
נפטר י"א סיון תשס"ט לפ"ק
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו
מוה"ר ר' יואל לאנדא הי"ד

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' יהודא ארי' לינק הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בנו החתן יצחק יעקב ני"ו למז"ט

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' חיים אלטמאן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בנישואי בתו שתחי' למז"ט

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' אהרן אלי' גאטעסמאן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' יוסף הערשקא הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' משה יחזקאל שרגא גאלדענבערג ני"ו
לרגל הכנסת בנו הבחור שלום עזריאל יהודא ני"ו
לעול התורה והמצות

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' דוד לייב ברוין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' חיים מאיר פראמאוויטש ני"ו
לרגל תגלחת בנו
כמר בנימין יצחק ני"ו

נתנדב ע"י ידידיו
מוה"ר ר' יעקב כץ ני"ו
לרגל הכנסת בנו הבחור משה ני"ו
לעול התורה והמצות